

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Jože OČKO

**STANJE IN MOŽNOSTI RAZVOJA SADJARSTVA V
OBČINI SLOVENSKE KONJICE**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Jože OČKO

**STANJE IN MOŽNOSTI RAZVOJARA SADJARSTVA V OBČINI
SLOVENSKE KONJICE**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**FRUIT-GROWING IN THE SLOVENSKE KONJICE COMMUNITY:
PRESENT STATE AND DEVELOPMENT**

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2007

Diplomska naloga je bila opravljena na Biotehniški fakulteti, Oddelek za agronomijo, na Katedri za sadjarstvo.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico pri izdelavi diplomske naloge imenovala izr. prof. dr. Metko HUDINA.

Komisija za oceno in zagovor:

- Predsednik: prof. dr. Katja VADNAL
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- Članica: izr. prof. dr. Metka HUDINA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- Član: prof. dr. Franci ŠTAMPAR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisani se strinjam z objavo svojega diplomskega dela v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je delo, ki sem ga oddal v elektronski obliki, identično tiskani verziji

Jože OČKO

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD Vs
DK UDK 634.1(497.4 Slovenske Konjice)(043.2)
KG sadjarstvo/naravne možnosti/stanje/občina Slovenske Konjice/Slovenija
KK AGRIS F01
AV OČKO, Jože
SA HUDINA, Metka (mentorica)
KZ SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI 2007
IN STANJE IN MOŽNOSTI RAZVOJA SADJARSTVA V OBČINI SLOVENSKE KONJICE
TD Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP XI, 40, [3] str., 11 pregl., 13 sl., 2 pril., 18 vir.
IJ sl
JI sl/en
AI Namen diplomskega dela je predstaviti stanje in možnosti razvoja kmetijstva v občini Slovenske Konjice s poudarkom na razvoju sadjarstva. Leta 2000 je bilo v Slovenskih Konjicah 48 ha intenzivnih nasadov. 27 ha intenzivnih nasadov je v lasti podjetja Zlati grič, 21 ha je v lasti zasebnih sadjarjev oz. kmetov. V intenzivni pridelavi prevladuje predvsem jablana, nekaj je hruške in breskve. Travnških sadovnjakov je bilo po zadnjem popisu 25 ha, vendar jih je veliko več, saj so jih ljudje uvrščali med travnike in pašnike. V travniških nasadih prevladuje jablana s 8363 drevesi, slive in češplje s 2924 drevesi, hruška s 1650 drevesi, breskve s 878 drevesi ter še kar nekaj dreves drugih sadnih vrst. Ti nasadi so del kulturne krajine, žal pa so večinoma slabo negovani ali celo propadajo. Kmetje v občini se povečini ukvarjajo z živinorejo in vinogradništvom. Dva kmeta, se izključno ukvarjata s sadjarstvom, ostalim sadjarstvo predstavlja dopolnilno dejavnost na kmetiji. Glede na rezultate ankete potrošniki zaupajo domačim sadjarjem in si želijo čim več sadja za prehrano kupiti neposredno od njih. Najbolj pogosta sadna vrsta za prehrano je jabolko, sledi ji banana. Skoraj vsaka kmetija sadje prideluje za lastne potrebe in skorajda ni hiše, ki ne bi na svojem vrtu imela posajenih nekaj sadnih dreves, predvsem za okras, z negovanjem pa si zapolnijo prosti čas. Občina Slovenske Konjice je zaradi navedenih klimatskih, okoljskih, gospodarskih razmer, predvsem pa tradicije, znanja in srčne pripadnosti, ki jo sadjarji gojijo do te panoge, primerna za intenzivno sadjarjenje.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- DN Vs
- DC UDC 634.1(497.4 Slovenske Konjice)(043.2)
- CX fruit growing/possibilities/current state/community Slovenske Konjice/Slovenia
- CC AGRIS F01
- AU OČKO, Jože
- AA HUDINA, Metka (supervisor)
- PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
- PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
- PY 2007
- TI FRUIT-GROWING IN THE SLOVENSKE KONJICE COMMUNITY :
PRESENT STATE AND DEVELOPMENT
- DT Graduation Thesis (Higher professional studies)
- NO XI, 40, [3] p., 11 tab., 13 fig., 2 ann., 18 ref.
- LA sl
- AL sl/en
- AB The purpose of this graduation thesis is to present the state and opportunities of the agricultural development in the community of Slovenske Konjice with a special emphasis on the development of fruit growing. In the year 2000 there were 48 ha of intensive orchards in Slovenske Konjice. 27ha of them were in the possession of the enterprise Zlati grič and the remaining 21ha were owned by private fruit growers or farmers. The prevailing fruit tree in the intensive production is apple tree, which is followed by pear and peach tree. According to the last inventory there were about 25 ha of meadows, but in fact there are many more, because a lot of meadows were falsely classified by farmers as grassland or pastureland. In meadows the prevailing fruit tree is apple with 8363 trees, there are also 2924 plum trees, 1650 pear trees, 878 peach trees and a few trees of other fruit species. These extensive orchards are a part of the cultivated land, but are unfortunately often insufficiently cultivated or even abandoned. In the community farmers are mainly engaged in stockbreeding and wine growing. Only two farmers undertake solely fruit growing, while for others fruit growing is a secondary activity on the farm. According to the results of the inquiry consumers trust the local fruit growers and want to buy as much fruits as possible directly from them. The most frequent kind of fruit for consumption is apple followed by banana. Almost all farmers produce fruit for their own needs and almost all houses have at least a few fruit trees growing in their gardens mainly for decoration purposes and to spend their spare time by cultivating them. Due to the climatic, environmental and economic conditions and especially because of the tradition, knowledge and loyalty of the fruit growers to this branch the community of Slovenske Konjice is appropriate for intensive fruit growing.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija	II
Key words documentation	III
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VIII
Kazalo slik	IX
Kazalo prilog	X
Seznam okrajšav	XI
1 UVOD	1
1.1 VZROK ZA RAZISKAVO	1
1.2 NAMEN RAZISKAVE	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 SADJARSTVO V SVETU	2
2.2 SADJARSTVO V SLOVENIJI	2
2.2.1 Zgodovina slovenskega sadjarstva	2
2.2.2 Trenutno stanje sadjarstva v Sloveniji	4
2.2.3 Cilji slovenskega sadjarstva	5
2.2.4 Travniški sadovnjaki	6
2.2.5 Nega travniških sadovnjakov	8
2.2.6 Integrirano sadjarstvo	8
2.2.7 Ekološko sadjarstvo	10
2.2.8 Konvencionalno sadjarstvo	11
2.3. OBČINA SLOVENSKE KONJICE	11
2.3.1 Predstavitev občine Slovenske Konjice	11
2.3.2 Geografski položaj občine Slovenske Konjice	12
2.3.3 Prebivalstvo in poselitev	13
3 MATERIAL IN METODE DE LA	15

3.1 METODA DELA	15
3.1.1 Opis konjiškega kmetijstva	15
3.1.2 Opis sadjarjev in drevesničarja	15
3.1.3 Priprava anketa	15
3.1.4 Izvedba ankete	15
3.2 OBMOČJE OPAZOVANJA	16
3.2.1 Iskanje primernih sadjarskih površin	16
3.3 VIRI PODATKOV	16
4 REZULTATI	17
4.1 KMETIJSTVO V OBČINI SLOVENSKE KONJICE	17
4.1.1 Kmetijstvo v občini Slovenske Konjice v številkah	18
4.1.2 Sadjarstvo v vasi Žiče nekoč	20
4.1.3 Razvoj združnega sadjarstva po letu 1960 v občini Slovenske Konjice	21
4.1.4 Gojenje sadnih podlag v občini Slovenske Konjice	21
4.1.5 Konjiško sadjarstvo danes	22
4.2 ANALIZA KLIMATSKIH RAZMER	23
4.2.1 Podnebje na konjiškem	23
4.3 ANALIZA TAL V OBČINI SLOVENSKE KONJICE	25
4.4 OCENA STANJA IN PERSPEKTIVE SADJARSTVA V OBČINI SLOVENSKE KONJICE	26
4.4.1 Rezultati ankete	26
4.4.2 Sadjarji v občini	29
4.4.3 Zemljišča, primerna za gojenje sadja	34
5 RAZPRAVA IN SKLEPI	35
5.1 RAZPRAVA	35
5.2 SKLEPI	37
6 POVZETEK	38
7 VIRI	39

ZAHVALA

PRILOGE

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Število prebivalcev v občini Slovenske Konjice v obdobju 1961-2002 (Občina Slovenske Konjice 2007).	13
Preglednica 2: Starostna struktura prebivalcev v občini Slovenske Konjice in Sloveniji v letu 2002 (Popis prebivalstva 2002, 2007).	13
Preglednica 3: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi po občinah (Popis kmetijskih..., 2007).	18
Preglednica 4: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč v uporabi po občinah (Popis kmetijskih..., 2007).	18
Preglednica 5: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev v občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih... , 2007).	19
Preglednica 6: Družinske kmetije po poklicni izobrazbi gospodarjev v občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih... , 2007).	19
Preglednica 7: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev po občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih... , 2007).	19
Preglednica 8: Sestava sadovnjakov KZ Slovenske Konjice v letu 1979.	21
Preglednica 9: Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja v kmečkih sadovnjakih v občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih..., 2007).	23
Preglednica 10: Povprečne mesečne padavine v meteorološki postaji Slovenske Konjice za obdobje 1991-2005 (Slovenske Konjice, 2005).	24
Preglednica 11: Povprečne, minimalne in maksimalne mesečne temperature zraka v meteorološki postaji Slovenske Konjice za obdobje 1991-2005 (Slovenske Konjice, 2005).	25

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Travniški sadovnjak v Žičah, 2006.	6
Slika 2: Visoko debelna drevesa nudijo senco domačim živalim, 2006.	7
Slika 3: Mesto Slovenske Konjice, 2007.	12
Slika 4: Ostanek kmečkega sadovnjaka.	20
Slika 5: Nasad sadnih podlag na kmetiji Zorko, 2006.	22
Slika 6: Anketiranci po namenu gojenja sadnega drevja; Slovenske Konjice, 2007.	27
Slika 7: Anketiranci po vrsti sadja, ki ga pojedjo največ; Slovenske Konjice, 2007.	27
Slika 8: Anketiranci po obrokih, pri katerih pojedjo največ sadja; Slovenske Konjice, 2007.	28
Slika 9: Anketiranci po kraju nakupovanja sadja; Slovenske Konjice, 2007.	28
Slika 10: Anketiranci glede na neposredni nakup sadja pri pridelovalcu; Slovenske Konjice, 2007.	29
Slika 11: Mlad nasad jablan podjetja Zlati Grič, 2006.	30
Slika 12: Nasad jablan podjetja Zlati grič, 2006.	31
Slika 13: Letalski posnetek sadovnjaka Andreja Založnika; Slovenske Konjice, 2004.	33

KAZALO PRILOG

- Priloga A: Stanje in možnosti razvoja sadjarstva v občini Slovenske Konjice (anketa za občane, 2000).
- Priloga B: Obstoječe in možne sadjarske lege v občini Slovenske Konjice (Pregledna karta..., 2007).

SEZNAM IN OKRAJŠAV

Okrajšava:	Pomen:
SIPS	Slovenska integrirana pridelava sadja
EU	Evropska unija
KGZ	Kmetijsko gozdarska zadruga

1 UVOD

Na prisojnih pobočjih Dravinjskih goric, ki se dvigajo severno od Slovenskih Konjic in na vzhodnem delu občine so ugodne naravne razmere za rast sadnih dreves in vinske trte. Jablana je v konjiški občini po zastopanosti sadnih vrst na prvem mestu, kar je razvidno iz preteklosti, saj so že naši predniki poznali mnogotere skrivnosti gojenja jabolk. Iz njih so izdelovali jabolčnik, kis in krlje. Po drugi svetovni vojni je sadjarstvo še posebej napredovalo. Državna posestva oz. zadruga so na veliko obnavljale in širile svoje nasade, ki so postajali vse bolj intenzivni. Enako so počeli tudi kmetje. Tako je slovensko sadjarstvo skozi čas napredovalo in postalo enakovredno evropskemu oz. svetovnemu, seveda pa ga čaka še ogromno izzivov.

1.1 VZROK ZA RAZISKAVO

Čeprav se na naši kmetiji sedaj ukvarjamo z živinorejo in vinogradništvom, nas je močno presenetil podatek, da je nastajal glavni dohodek kmetije v letih okrog 1936 prav iz sadjarstva, da so bili travniki okrog kmetije posajeni z visokodebelnimi drevesi, večinoma jablane, hruške, slive, češnje, pa še kakšne vrste. Presenetilo nas je, kakšno skrb so posvečali negi teh travniških sadovnjakov, na kakšen način so predelovali pridelke in kako so jih tržili. In prav ta ugotovitev nas je napeljala, da ugotovimo stanje in možnosti razvoja sadjarstva v naši občini. Tako konjiška kot sosednja zreška občina posvečata veliko pozornosti razvoju turizma. Navsezadnje se v naši bližini nahajajo Rekreatijski turistični center Rogla, Terme Zreče, Žička Kartuzija, golf igrišče Zlati grič itd. To so destinacije, ki v naše kraje privabljajo veliko turistov. Tu pa se pojavi možnost lokalnih kmetij oz. v našem primeru sadjarjev za trženje kmečkih oz. sadjarskih produktov.

1.2 NAMEN RAZISKAVE

Naš namen je na podlagi podatkov ugotoviti, kakšne so možnosti pridelave in predelave sadja ter kakšno je ekonomsko-socialno stanje teh kmetij. Ugotovitve naloge bi lahko uporabili v občini Slovenske Konjice za spodbujanje naprav intenzivnih nasadov, kjer so dobre lege, za ohranjanje travniških sadovnjakov, ki nam ne služijo samo za pridelavo, ampak za popestritev krajine.

2 PREGLED OBJAV

2.1 SADJARSTVO V SVETU

Težko si je predstavljati sadjarstvo v tretjem tisočletju brez poznavanja sedanosti in preteklosti – tako naše kakor tudi svetovne. Po podatkih FAO (Food and Agriculture Organization) iz leta 2002 v svetu pridelamo 473,1 milijona ton sadja (brez melon), kar je približno 76 kilogramov na prebivalca (Štampar in sod., 2005). Med tradicionalnimi sadnimi vrstami, ki jih uspešno gojimo tudi pri nas, prevladujejo jabolane s 57 milijoni ton pridelka, sledijo hruške s 17 milijoni ton, breskve in nektarine s 13,8 milijoni ton, slive z dobrimi 9 milijoni ton in še druge sadne vrste. Intenzivnost ter razširjenost pridelave sadja v svetu je odvisna od okoljskih dejavnikov (podnebje in tla), zmogljivosti zemljišča in tradicije gojenja sadja. V zadnjih desetih letih se svetovna pridelava sadja povečuje – tudi do 11 milijonov ton na leto. Več kot polovica svetovnih zemljišč, na katerih pridelujemo sadje, je v Aziji, vendar tam pridelajo le 40 odstotkov svetovnih količin sadja. V Srednji in Severni Ameriki pridelujejo sadje le na 5 odstotkih svetovnih sadovnjakov, kar pomeni 13 odstotkov svetovnih količin sadja. Na drugih kontinentih so te razlike med sadovnjaki in pridelki manjše. V Evropi imamo veliko tradicionalnih pridelovalnih območij, kjer rastejo različne sadne vrste. Tri četrtine sadja od 74 milijonov ton pridelamo v zahodni Evropi, 16 odstotkov v osrednji Evropi in 10 odstotkov v evropskem delu nekdanje Sovjetske zveze. Od skupne količine 74 milijonov ton se 40 odstotkov grozdja porabi za vino. Od preostalih 46 milijona ton je 45 odstotkov pečkarjev (predvsem jabolane), 20 odstotkov citrusov, 20 odstotkov koščičarjev ter 5 odstotkov jagodičja in namiznega grozdja. Evropske države so v svetovnem merilu največji uvozniki sadja (Nemčija, Velika Britanija, Nizozemska, Rusija, Belgija). Francija, ZDA, Italija in Čile so največji izvozniki sadja (Štampar in sod., 2005).

2.2 SADJARSTVO V SLOVENIJI

2.2.1 Zgodovina slovenskega sadjarstva

Sadjarstvo kot kmetijsko panogo moramo ločeno obravnavati za primorsko (obmorsko) in celinsko območje Slovenije. Na prvem območju ima pod vplivom mediteranskega načina kmetijske pridelave in rimsko-antične kontinuitete zelo dolgo zgodovino, najbrž kar od prazgodovine naprej. Zanesljivo so bili že od tega časa naprej razširjene mandljevci in oljke. Breskve in marelice naj bi se razširile v Italijo, od tam pa naj bi prišle k nam v 1. stoletju našega štetja. Tudi smokve so k nam prinesli Rimljani. V primorju so gojili tudi murve, pomarančevce, limonovce in granatovce, vendar zadnje tri le v manjšem obsegu. Pomembnejše sadne vrste niso bile razširjene le kot posamezna drevesa, temveč v sklenjenih nasadih ali še bolj izrazito v tako imenovanih ronkih, kjer so skupaj rasli sadno drevje, vinska trta na latnikih, razne okopavine, vrtnine ali celo žito. Ta sistem se je ohranil še do nedavnega, vendar so morale prevladovati predvsem oljke – le tako si lahko razložimo, da je bilo na primer v Piranu in drugih obmorskih krajih oljčno olje glavni kmetijski pridelek in zelo pomembno izvozno blago (Smole in Maček, 2004).

V celinskem delu Slovenije je sadjarstvo kot kmetijska panoga nastalo v drugi polovici 19. stoletja. Seveda so ljudje tudi v starejših dobah poznali sadno drevje in sadje, toda

zanesljivo ni mogoče ugotoviti, ali je šlo za samoniklo (divjo) ali tudi že za posebej posajeno ali morda celo cepljeno drevo. Da je bilo sadno drevje na splošno razširjeno le v majhnem obsegu, izhaja iz zgodovinskih virov, saj je bilo v nasprotju z drugimi kmetijskimi posevki, na primer z žiti, omenjeno le redkokdaj. Do konca 15. stoletja podatkov skorajda ni. Nekaj malega izvemo iz Santoninovih popotnih dnevnikov iz let 1485 do 1487. Santonino je bil notar in spremljevalec oglejskega pomožnega škofa, ki je deloval na Kranjskem in Štajerskem ter je opisal obilo jabolk in hrušk raznih sort, manj pa je pisal o oreh (Smole in Maček, 2004).

Proti koncu srednjega veka je nastala pomologija – veda o sadnih vrstah in sortah, ki se je prvotno ukvarjala predvsem z opisovanjem le-teh. S tem so se ukvarjali predvsem poznavalci in ljubitelji po samostanih in graščinah, z razvojem naravoslovnih ved pa zdravniki, farmacevti, botaniki in seveda agronomi – pomologi. Prvi razcvet je ta veda doživela v 16. stoletju. V Valvasorjevem času, to je proti koncu 17. stoletja, so bile torej znane in razširjene vse tiste sadne vrste, ki še danes uspevajo na slovenskem ozemlju. Nekatere so sicer bolj redke in tudi tedaj niso bile pogoste, čeprav bi se tako komu zdelo po Valvasorjevem opisovanju. Iz teh opisov dobimo vtis, da je bilo sadjarstvo na Gorenjskem in Dolenjskem kar precej razširjeno, na Primorskem pa je bilo omenjeno na Vipavskem. Številne so navedbe o obilici sadja v posameznih krajih, žal pa iz tistega časa ni na voljo podobnih opisov iz drugih slovenskih dežel. Valvasor je opisoval tudi načine, kako so sadje uporabljali za hrano in pijačo. Jabolka in hruške so jedli presne ali kuhane. Nekatere sorte so bile tako trpežne, da so se v dobrih kletih ohranile do pozne pomladi. Mnogo jabolk in hrušk, največ pa tepk, so posušili v posebnih preprosto zidanih sušilnicah, ki so bile zaradi nevarnosti požara postavljene stran od drugih kmetijskih stavb. Tem na Štajerskem, kolikor jih je ohranjenih, še zdaj pravijo frijače (Smole in Maček, 2004).

Terezijanski rektifikacijski dominikalni akt iz srede 18. stoletja sadnega drevja ne omenja, čeprav so v preglednicah za napoved donosa sadovnjaki kot zemljišča navedeni. Tudi predpisi za sestavo jožefinskega zemljiškega katastra iz let 1780 do 1785 sadovnjakov kot posebne kulture niso poznali. Te je zajel šele še danes veljavni franciscejski kataster, ki so ga v slovenskih deželah vzpostavili v letih od 1810 do 1825. V tem katastru so bili posebej zajeti sadovnjaki in njive ter travniki in pašniki s sadnim drevjem.

Iz sredine 18. stoletja so znani predpisi glede tatvine sadja in poškodovanja sadnega drevja. Na ukaz cesarice Marije Terezije so ga začeli zasajati ob cestah. Uradna merkantilistična politika pa sadjarstvu še ni namenjala večje pozornosti, ker sadje v izvozu, ki je to politiko najbolj zanimalo, še ni bilo pomembna postavka. Pod cesarjem Jožefom II. je država začela z upravnimi ukrepi, nagradami in kolajnami prek kmetijskih družb navajati podložnike h gojenju sadnega drevja. Poročila o stanju kmetijstva, ki jih je predpisal dvorni dekret iz leta 1782, so morala vsebovati tudi podatke o sadjarstvu. Nekaj let pozneje so skušali doseči, da bi novoporočenci kmečkega stanu zasadili po nekaj sadnih dreves. Ponavljala so se navodila za obvezno zatiranje gosenic, ki so delale škodo sadnemu drevju. V deželah, kjer so pobirali desetino od sadja, je bila le-ta odpravljena. Na slovenskem ozemlju desetine od sadja ni bilo, prav tako je bilo drugod podložnikom zagotovljeno, da na sadno drevje ne bodo nalagali bremena (Smole in Maček, 2004).

Sadjarstvo je šele v sredi 19. stoletja postalo ena izmed panog kmetijstva. Do tedaj je kot pomologija zanimala predvsem ljubitelje, na primer graščake ali večje posestnike,

samostane in razne izobražence, ki so v svojih vrtovih gojili in zbirali različne sadne rastline (Smole in Maček, 2004).

Po prvi svetovni vojni se je ozemlje Slovenije še zmanjšalo, saj so po rapalski pogodbi goriška in tržaška okolica ter del Notranjske pripadali Italiji. V okviru Jugoslavije je ostala Dravska banovina. Končno smo Slovenci lahko imeli svoje šole, tudi kmetijsko, v slovenskem jeziku. Leta 1919 je bil na Vinarsko-sadjarško šolo v Mariboru, prvo trdnjavo nemštva, za učitelja sadjarstva, predelavo sadja in čebelarstvo kot prvi Slovenec imenovan Josip Priol. Prav sadjarska šola v Mariboru oziroma sadjarsko-vinarski zavod je pri nas prvi začel z raziskavami in poskusi v svojih nasadih. Po drugi svetovni vojni so se v Sloveniji zgodile velike reorganizacije v kmetijstvu. Leta 1945 je Ministrstvo za kmetijstvo ustanovilo Glavno upravo državnih posestev, ki je organizirala kmetijsko pridelavo na podržavljenih veleposestvih. V vaseh so organizirali kmetijske zadruge, uveden je bil zemljiški maksimum. Prišlo je do nastanka kmetijskih zdruag z lastno pridelavo in različnih kmetijskih posestev, ki so se kasneje večkrat reorganizirala v kombinata oziroma agrokombinate. Največje spremembe je slovensko sadjarstvo doživelo po letu 1969. Sredi šestdesetih let je začela z delom Poslovna skupnost za sadje, krompir in vrtnine s sedežem v Celju. Njeni sodelavci so navezali stike z belgijskimi in nizozemskimi sadjarji, ki so tedaj že imeli plantažne nasade jablan v gostih sistemih sajenja, pri tem pa so uporabljali šibke podlage. Po letu 1970 se je pri nas začelo z gostim sajenjem sadnega drevja. Pri jablanah je to sprva pomenilo 1800 dreves na hektar, s časom pa tudi do 7000 dreves na hektar, kar se je pozneje izkazalo za nesmiselno. Tako spremenjeni sistemi in strukture nasadov so popolnoma spremenili pridelavo sadja. Ta način pridelave omogoča lažje delo v nasadih, pridelki so se bistveno povečali, rodnost je zgodnja, možno je varstvo drevja pred škodljivci in boleznimi, zaradi nizke rasti dreves sta možna tudi varovanje pred točo z mrežami in varstvo pred pozebami. Pridelava sadja je postala tako redna, ker se uporabljajo tudi postopki, ki preprečujejo alternativno rodnost. Po letu 1985 imamo že kar veliko gostih nasadov različnih sadnih vrst in sort (Smole in Maček, 2004).

2.2.2 Trenutno stanje sadjarstva v Sloveniji

Slovenija je tradicionalna sadjarska dežela, ki s svojo klimo in sestavo tal omogoča gojenje jablan, hrušk, breskev, češenj, sliv, marelic, orehov, leske, jagod, oljke, kakija, ki jih srečujemo v večjih intenzivnih nasadih, omogoča pa tudi gojenje številnih drugih sadnih vrst, ki rastejo predvsem po vrtovih in travniških nasadih (Štampar in sod., 2005).

Na osnovi rajonizacije, ki je bila izdelana v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, je v Sloveniji daleč najpomembnejša sadna vrsta jablana, ki prevladuje v večini sadnih okolišev (Adamič, 1990).

Trenutno v Sloveniji intenzivno pridelujemo sadje na 5200 hektarjih. Prevladujejo jabolane, breskve, oljke in hruške. V zadnjih letih delež jablan in oljk raste, delež hrušk pa se izrazito zmanjšuje (Štampar in sod., 2005). V Sloveniji je precej neugodna starost nasadov, saj imamo kar 12 odstotkov nasadov starejših od 20 let, ki so zato potrebni nujne obnove. Prevladujejo nasadi s starostjo od 10 do 20 let. Naravne danosti v klimatsko normalnih letih omogočajo doseganje vrhunske kakovosti pridelanega sadja, ki ga uspešno prodajamo doma, na zahod prodajamo predvsem jesenska jabolka, v odvisnosti od leta pa jih izvažamo tudi na vzhod. Po podatkih FAO pridelamo približno 150 000 ton različnega

sadja, kar pomeni 75 kg na prebivalca Slovenije. To je enaka količina sadja, kot se ga na prebivalca pridelava v svetu, vendar pa to ni količina, ki bi bila ponujena na trg. Tržnega sadja (svež konzum in predelava) v Sloveniji pridelamo v dobrih letinah do 100 000 ton.

Slaba agrarna struktura skupaj z neugodnimi naravnimi razmerami otežuje kmetijsko pridelavo v Sloveniji, zavira hitrejšo prestrukturiranje in uvajanje modernejših tehnologij ter posredno in neposredno zmanjšuje globalno produktivnost pridelave tako na ravni posameznih proizvodnih usmeritev kot tudi na ravni kmetijstva v celoti (Cunder, 2001).

2.2.3 Cilji slovenskega sadjarstva

Kot navajajo Štampar in sodelavci (2005) so cilji slovenskega sadjarstva pridelati 150 000 ton tržnega sadja različnih sadnih vrst z vrhunsko kakovostjo – prevladovala bo jablana s 120 000 tonami. Cilj je realno dosegljiv v naslednjih štirih letih, vendar pa za to potrebujemo 1000 hektarjev novih nasadov. 500 hektarjev je potrebno postaviti na novih površinah, preostalih 500 hektarjev pa predstavlja obnova starih nasadov. Z ozirom na razvite evropske države se pričakuje, da se bo poraba sadja v naslednjih nekaj letih povečala, zato ni bojazni, da takšne količine sadja ne bi mogli prodati. Kot primer je smiselno navesti Nemčijo, kjer poraba sadja znaša več kot 100 kg na prebivalca. Predvideva se, da bo v prihodnosti prevladovala integrirana pridelava sadja z 80 do 90 odstotki, sledila pa bo ekološka s 5 do 10 odstotki (intenzivni in travniški nasadi).

Kaj imamo za doseganje teh ciljev?

- Naravne danosti (klima, tla),
- tradicijo,
- drobno posestno strukturo, ki ne omogoča razvoja poljedelstva, živinoreje itd.,
- težave v prej omenjenih panogah,
- znanje (Sadjarski center Gačnik, Sadjarski center Bilje, Biotehniška fakulteta, Fakulteta za kmetijstvo, Kmetijski inštitut Slovenije, Svetovalna služba-zbornica in privatna svetovalna služba),
 - sodobne hladilniške kapacitete, ki zadoščajo za trenutno pridelavo (izjemno uspešen program izgradnje hladilnic s strani države),
- subvencije za napravo novih nasadov.

Kaj je potrebno storiti za doseg teh ciljev?

- Zagotavljanje enakih možnosti s strani države, kot jih ima naša konkurenca v sosednjih državah (namakanje, mreža),
- uvesti takšno tehnologijo pridelave pri vseh sadnih vrstah, ki omogoča stalne pridelke, kljub sušnim in letom s točo; naprava novih nasadov z namakanjem in mrežo proti toči,
- pravilna priprava zemljišča, izbira podlage, sorte, gojitvene oblike, vzdrževanja do rodnosti, oskrbe v rodnosti (analize zemlje, listov, plodov),
- ureditev sistema matičnih rastlin za razmnoževanje, kar zagotavlja kakovostni sadilni material,
- stalna izobraževanja na vseh nivojih
- stalna obnova sortimentov glede na evropske trende,
- dograjevanje manjkajočih hladilniških kapacitet,

- izoblikovanje, distribucijskih centrov, ki bodo lahko konkurirali najsodobnejšim v Evropi,
- ponovna postavitve poslovne organizacije vseh sadjarjev Slovenije (tistih OP in tistih izven) (Štampar, 2004).

2.2.4 Travniški sadovnjaki

Dravinjska dolina je valovita pokrajina, kjer se menjavajo gozdovi, njive in travniki. Travniki in pašniki so v veliki meri bili zasajeni s starimi jablanami, hruškami in slivami. Ostanke teh travniških sadovnjakov dajejo pokrajini razpoznavno podobo. Ekstenzivni travniški sadovnjaki so še posebno zaželeni kot sooblikovalci naše podeželske kulturne krajine. Delež gozdov znaša pri nas kar 56 % vseh zemljišč, kar nas uvršča na četrto mesto v Evropi.

Slika 1: Travniški sadovnjak v Žičah, 2006.

Travniški sadovnjaki so vir jabolk za predelavo in so namenjeni za:

- pridelovanje jabolk za domačo in industrijsko predelavo;
- ohranjanje lepe, zelene dežele, ki je zelo pomembna tudi za turizem;
- poseljenost hribovitih predelov in
- pridelovanje krme za živino.

Nekoč so imela ta drevesa drug pomen, danes pa kljub imenu ekstenzivni lahko dajejo velik pridelek, predvsem za industrijsko predelavo, nekaj pa tudi za konzum. Seveda je to sadje manj škropljeno ali pa nič, zato bi del pridelka lahko prodali pod imenom ekološko sadje, česar pa potrošniki v večji meri zaenkrat še niso pripravljeni plačati oziroma so bili v prejšnjih letih tudi večkrat zavedeni.

Ne kaže pa zanemariti tudi povezave z govedorejo, kjer se živina na paši pod drevesi jablan počuti odlično, površino pa izkoristimo dvakrat. Preko celega leta jo uporabljamo za

pašo, v jeseni pa še oberemo pridelek za industrijsko predelavo, predelavo v jabolčnik, kis ali za sušenje, kar pomeni, da imamo z minimalnim stroški na kmetiji dodaten zaslužek.

Slika 2: Visoko debelna drevesa nudijo senco domačim živalim, 2006.

Žal pa veliko dreves zaradi starosti propade, drevesa napadena od bele omele in jablanovega raka pa dajejo pokrajini zanemarjen videz. Kmete je treba stimulirati, da uredijo in obnovijo travniške sadovnjake, saj dajejo pokrajini razpoznavno podobo. Vzgojiti je potrebno sadilni material za obnovo travniških sadovnjakov na močnih podlagah s sortami jabolk, ki so že desetletja doma na Konjiškem npr.: 'Moščancelj', 'Kanadka', 'Bobovec', 'Krivopecelj' itd.

Sadna drevesa so med kmetijskimi kulturnimi rastlinami tista, ki najbolj žlahtno dopolnjujejo kulturno krajino v skladu s človekovimi potrebami in naravnimi danostmi. Marsikdaj lahko celo zakrijejo kakšne človekove napake na tem področju. S svojo markantnostjo so lahko že posamezno velika bujno rastoča sadna drevesa razpoznaven in pomemben element v krajini. Zato bi veljalo še poiskati redka še ohranjena posamezna stara in orjaška sadna drevesa, jih registrirati in zavarovati tako, kot je bilo to v glavnem že urejeno za gozdne orjake. Zaradi svoje velikosti in trdoživosti je sadno drevje ne samo lep temveč tudi relativno trajen, predvsem pa povezovalni element kulturne krajine med vasjo in poljem ter med poljem in gozdom.

Travniški sadovnjaki so naša tradicionalna pridelava sadja, ki bi morala postati zlasti v predelih, ki so manj primerni za tržno pridelavo sadja, bolj cenjena in tudi bolj podpirana oblika sadjarstva, kot je bila do sedaj. Brez njih namreč naše vasi ne bi bile po izgledu le »oskubljene kure«, kot je nekdanje o tem večkrat duhovito dejal F. Lombergar, temveč bi bilo revnejše tudi naše rastlinstvo in živalstvo v celoti, še posebej v slabše razvitem delu naše občine.

Natančneje bi morali opredeliti status travniških nasadov jablan in preko projektov celotnega razvoja podeželja in obnove vasi izvesti organizirano in smotrno oskrbo teh nasadov.

Ohranitev obstoječih in povečanje novih površin ekstenzivnih nasadov jablan mora imeti drugačen ekološki status v kmetijskem prostoru, saj ti nasadi poleg samooskrbe in potrebnega sadja za predelavo varujejo tla pred erozijo, dajejo pokrajini kultiviran videz in lahko popestrijo razvijajočo se turistično ponudbo, ki je na Konjiškem nedvomno zaželena in dobrodošla (Potočnik, 2004).

2.2.5 Nega travniških sadovnjakov

Vsako sadno drevje je težje gojiti kot posekati. Zlasti v neintenzivnih nasadih okoli hiš, moramo dobro premisliti, preden posekamo starejše drevo. Vedeti namreč moramo, kolikšna je življenjska doba dreves, cepljenih na sejance, in njihovi prednosti, da drevesa že rodijo in da ni nevarnosti, da jih uniči voluhar ali divjad.

Zdi se nam, da je nega travniških nasadov v nasprotju z njihovo ekološko vrednostjo, vendar bi bil njihov dolgoročni obstoj močno ogrožen, če bi jo popolnoma opustili.

Drevesa oskrbimo na naslednje načine:

- biološko varstvo proti škodljivcem s spodbujanjem razvoja koristnih živali: ptičje hišice, drogovi za ujede, pribežališča za podlasice itn.
- mehansko uničevanje škodljivcev: pravilna rez, lepilni trakovi, rumene pasti, žična mreža proti voluharju, pasti za voluharja, zaščita proti divjadi (žična in lesena mreža, papir, karton itn.)
- opustitev kemičnega varstva proti glivičnim boleznim, živalskim škodljivcem in plevelom
- oskrba tal je usmerjena v vzdrževanje biotske pestrosti. Če trava in pleveli v nasadu niso redno košeni, se močno zgostijo, naselijo se močno rastoči pleveli, grmovje in gozdna podrast. Takšne razmere poslabšajo tako razvoj sadnih dreves kot tudi estetski izgled nasada. Z ekološkega in krajinskega vidika je zato najprimerneje travo pokositi in jo odpeljati iz nasada najmanj dvakrat letno. Zaradi zaščite živali, ki živijo v travi, je primerno pokositi naenkrat le del sadovnjaka. Zaradi paše konj, goveda, ovc ali koz se lahko pojavijo poškodbe dreves in povečana erozija na pohojenih tleh.
- smiselno gnojenje je zato samo z organskimi dušičnimi gnojili (gnoj, gnojevka, kompost) v smislu naravnega kroženja snovi in ohranjanja rodnosti tal. Če pokošene trave ne uporabljamo za krmo, je primerno gnojiti samo v območju korenin - pod krošnjami dreves, po preostali površini pa ne (Tojnko in sod., 2004).

2.2.6 Integrirano sadjarstvo

Zahteve po zdravi in kakovostni hrani, brez ostankov sredstev za varstvo rastlin, so pripeljale do uvedbe integrirane pridelave sadja. Tovrstno pridelovanje je pomemben člen trajnostnega razvoja. Integrirana pridelava pomeni uravnoteženo uporabo agrotehničnih ukrepov ob skladnem upoštevanju gospodarskih, okoljskih in toksikoloških dejavnikov. Ob tem imajo pri enakem gospodarskem učinku naravni ukrepi prednost pred fitofarmaceutskimi in biotehnološkimi ukrepi.

Integrirano varstvo rastlin je najbolj primerna kombinacija biotičnih, tehnoloških in kemijskih ukrepov pri pridelavi sadja. Uporaba kemijskih sredstev za varstvo rastlin je pri tem omejena na najnujnejšo količino. Omejitve pri integrirani pridelavi sadja so potrebne za zadrževanje škodljivih organizmov pod mejo, ki povzroča gospodarsko nesprejemljivo škodo ali izgubo (prag škodljivosti).

Integriran način pridelave zahteva od sadjarja več učenja in razmišljanja. Obenem predstavlja večje tveganje in povečajo se stroški pridelave. Zato je država po letu 1997 priznala večje stroške s tovrstno pridelavo in prejemniki odločb slovenske integrirane pridelave sadja so dobili neposredne podpore na hektar pridelave. Sadjarji, odločeni za integrirano pridelavo sadja, se morajo dodatno izobraževati in biti opremljeni s posebnimi aparaturami za ugotavljanje primerne časa škropljenja. Tudi sredstva za varstvo rastlin, ki so dovoljena v integrirani pridelavi, so dražja od drugih. Nadzor obsega preverjanja članov ob prijavi, terenski obisk nadzornika, ki preveri primernost izvajanja pravilnika in tehnoloških navodil, odvzem vzorcev plodov za analizo ostankov FFS (fitofarmaceutskih sredstev) ter nadzor med skladiščenjem in prodajo sadja. Nadzorne točke, ki jih spremljajo na terenu, so ocenjene v zapisniku, ki ga izpolni terenski nadzornik. Te nadzorne točke so vodenje vseh zapisov o uporabi FFS in gnojil, nadzor izvajanja bioloških in biotehničnih ter mehanskih ukrepov, spremljanje bujnosti rasti, nege tal, izvedbe analize tal, izvedbe zakonsko predpisanega testa pršilnika ter priprave postopka pršenja. Takšna strokovna osnova za izvajanje nadzora je bila uspešno postavljena že na samem začetku, povzeta je bila po tujih zgledih. To potrjuje dejstvo, da sta bili kasneje dodani le postavki o obveznem hranjenju dokumentacije o nakupih FFS in gnojil ter o prodaji sadja.

Leta 2003 je bilo v integrirano pridelavo vključenih 889 članov s skupno 3942 hektarji sadovnjakov različnih sadnih vrst (Štampar, 2004).

Integrirana pridelava sadja pomeni:

- uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov,
- izbiro naravnih ukrepov pred fitofarmaceutskimi, veterinarsko-farmaceutskimi in biotehnološkimi ukrepi.
- zmanjšano porabo in skrbno izbiro fitofarmaceutskih sredstev,
- da ima gnojenje nasadov z organskimi gnojili prednost pred uporabo mineralnih gnojil,
- redno izvajanje analiz Nmin pred gnojenjem z dušikom in s tem preprečevanje prehoda nitratov v podtalnico ter kopičenja nitratov rastlinah,
- da imenovane organizacije za kontrolo stalno kontrolirajo pridelavo,
- da označeni proizvodi ustrezajo višjim standardom pridelave.

V Sloveniji pridelano sadje je dovoljeno označevati z uradno označbo »integrirani«, če je bilo pridelano v skladu s pravilnikom in je zanj imenovana organizacija za kontrolo izdala certifikat. Poleg te označbe pa se integrirano pridelano sadje lahko označuje še z zaščitnim znakom GIZ Sadjarstva Slovenije, ki ga predstavlja stilizirana sinička z napisom SIPS (Hrustelj in sod., 2003).

Ne glede na to, kakšna je organiziranost integrirane pridelave danes in kljub temu, da sadjarjem pripadniki ostalih panog pripisujejo neenotnost oz. po domače »skreganost«, je

bil uspeh integrirane pridelave sadja odvisen prav od dobrega sodelovanja vseh vpletenih. Danes lahko trdimo, da je prav uspeh v integrirani pridelavi sadja, ki danes vključuje okrog 90 % vseh sadjarskih površin, doprinesel k hitrejšemu razvoju integrirane pridelave v vseh ostalih kmetijskih panogah (Tonjko in Vnuk, 2004).

2.2.7 Ekološko sadjarstvo

Ekološko pridelovanje sadja je še zahtevnejši način pridelave kot integrirano pridelovanje. Temelj ekološkega kmetijstva – sadjarstva je dolgoročno ohranjanje zdravega okolja in s tem dobrih bivalnih razmer za živa bitja (predvsem koristnih živali v nasadih).

V ekološki pridelavi smo pri uporabi pomožnih snovi še dodatno omejeni, saj ta način pridelave ne predvideva uporabe lahko topnih mineralnih gnojil, umetnih sredstev za zatiranje bolezni in škodljivcev ter herbicidov. Ta način pridelave zahteva še boljše poznavanje odnosov med organizmi (škodljivimi in koristnimi) ter vplivov na okolje. Ker smo pri ekološki pridelavi omejeni z uporabo sredstev, moramo še natančneje upoštevati različne preprečevalne ukrepe, kot so izbira primerne lege za nasad, izbira sorte (odporne in manj občutljive sorte), obdelava tal, gnojenje (pretežno organsko) in rez.

Kot začetek ekološke pridelave sadja v Sloveniji lahko označimo leto 1997, ko je sadjarska zadruga Posavja začela razmnoževati odporno sorto 'Topaz'. Z razvojem odpornih in robustnih sort pri jablani je ekološko sadjarstvo postalo tudi tržno bolj zanimivo. Posebna skrb v ekološkem nasadu namenjamo koristnim organizmom (žuželke, ptice, sesalci), ki v veliki meri uravnavajo številčnost škodljivcev. V nasadu poskrbimo tudi za prostor, kjer se lahko naselijo koristni organizmi (ptičje hišice, skalnjaki, žive meje) (Štampar in sod., 2005).

Spremembe v praksi:

- v ekološkem sadjarstvu ne uporabljamo lahkotopnih mineralnih gnojil, izvajamo zeleno gnojenje, mulčenje, raznovrstno kolobarjenje in skrbno obdelujemo tla,
- ne uporabljamo herbicidov, mehansko ali toplotno uravnamo razvoj spremljajočih rastlin in plevelov;
- ne uporabljamo kemično-sintetičnih pesticidov, zato spodbujamo zdravje tal, rastišču ustrezno izbiramo vrste, sadimo odpornejše sorte, uporabljamo naravne učinkovine.

Na splošno razlikujemo dve smeri ekološkega kmetovanja:

- biološko – dinamično in
- organsko – biološko.

Biološko-dinamično kmetijstvo, po dr. Rudolfu Steinerju, nemškem filozofu in naravoslovcu. S kmetijskimi vprašanji se je ukvarjal zgolj teoretično. Njegov cilj je bilo samozadostno kmetijstvo, kolikor dovoljujejo vremenske razmere (Lind in sod., 2001).

Organsko-biološko kmetijstvo, po dr. Hansu Müllerju, švicarskemu kmetijskem politiku. Njegov cilj je bil, da bi kmetijski obrati postali neodvisni od dokupa surovin. Kmetom je pripisoval odgovornost za narodovo zdravje in jim skušal tako vlti več zaupanja vase. Zdrava tla so predpogoj za zdrave rastline, torej tudi za zdrave ljudi. Gnojenje je usmerjeno

v prehranjevanje živih bitij v tleh. Z vsestranskim kolobarjenjem in razmnoževanjem koristnih organizmov poskušamo čimbolj zmanjšati uporabo pripravkov (Lind in sod., 2001).

Ekološke pridelave se lotijo tisti, ki so prepričani v ta način pridelave, ki so dobro podučeni, pripravljeni na več fizičnega dela in imajo navsezadnje tudi tržišče, kjer bo svoje izdelke tržili.

2.2.8 Konvencionalno sadjarstvo

Ponekod je mogoče zaslediti tradicionalno sadjarstvo kot konvencionalno. Vendar, če vzamemo besedo tradicionalno sadjarstvo kot sadjarstvo naših prednikov, bi lahko rekli, da je konvencionalno sadjarstvo nastalo z uvajanjem intenzivne oskrbe v tradicionalnih nasadih. Gre za način pridelave, kjer z obsežno uporabo gnojil in kemičnih sredstev dosegamo velike količine pridelka z lepim zunanjim videzom. Ker to pridelavo spremlja lažje delo, so tudi cene pridelka manjše, vendar pa hkrati onesnažujemo in siromašimo okolje.

S pomočjo novih spoznanj pri analizi tal in ugotavljanja praga škodljivosti se je intenziviralo gnojenje in škropljenje nasadov na točno določene termine s težnjo, da bi ustvarili velike količine pridelka z večjo kakovostjo, pri čemer možnost ohranitve naravnega biotopa oziroma čim bolj naravnih razmer v tleh in nasadu ni bila upoštevana. Z uporabo mehanizacije pri oskrbi tal in delno zaradi preizkušanja uporabe herbicidov so se stroški pridelave zmanjšali. Varstvo jablan je potekalo v določenih časovnih presledkih brez upoštevanja dejanskega pojava ali preseženega praga škodljivosti. Močan razvoj kemijske industrije za varstvo rastlin je z novimi sredstvi nenehno pritiskal na vedno večjo uporabo fitofarmaceutskih sredstev, ki so omogočali vedno večjo pridelavo. Trend je šel v smeri večjega in kakovostnega pridelka, vendar se je pri tem pozabljal na naravno ravnovesje.

Pri tej obliki gospodarjenja se zaradi težke mehanizacije pojavijo zbita tla, s čimer uničimo zračnost tal, kar ima za posledico slabše sprejemanje hranil in otežkočeno delovanje mikroorganizmov. S tem se postopno znižuje kakovost travne ruše, zaradi česar prihaja do nastanka golih tal. Prekomerne količine gnojil povzročajo slabšo odpornost proti boleznim in škodljivcem, kar na daljši rok pomeni manjše in manj kakovostne pridelke. Na strmih pobočjih se zaradi golih tal pojavi erozija, ki otežkoča delo s strojno mehanizacijo v slabih vremenskih razmerah.

2.3 OBČINA SLOVENSKE KONJICE

2.3.1 Predstavitev občine Slovenske Konjice

Tik preden vas v svoj objem zavijejo mogočni Pohorski gozdovi, se odprejo vrata v mesto s tisočletno starotrško zasnovo Slovenske Konjice. Prijazno srednjeveško podeželsko mesto s pet tisoč prebivalci je položeno med Konjiško goro na eni strani, na drugi pa sončni zlati griči vinorodnih Škalc. Mesto, katerega pisna omemba sega v leto 1146 pod nazivom Counowiz, s številnimi okoliškimi vasmi zaokroža podobo doline ob reki Dravinji. Slovenske Konjice so središče Dravinjske doline, ki se od tukaj s svojimi lepo

obdelanimi polji in griči odpre vse do pod Boča, Ptujске gore, Haloških goric in Dravskega polja. Mesto postaja vzgled prijavnosti in urejenosti. Korenine preteklosti zaznamujejo življenje ljudi v mestu in vaseh naokoli. Zgodovina več kot 850 let starega konjiškega trga pod cerkvijo Sv. Jurija daje mestu dušo. Bogato izročilo preteklosti je polno doživetij, so zgodbe boljših in slabih časov. Slovenske Konjice so status mesta dobile leta 1964. Danes so Slovenske Konjice urbano središčno naselje, kjer se nahaja sedež občine, upravne enote, okrajnega sodišča, v mestu je tudi zdravstveni dom, Urad za delo in več vzgojnih, izobraževalnih in varstvenih institucij. Konjice so tudi pomembno zaposlitveno središče s številnimi proizvodnimi in storitvenimi dejavnostmi (Občina Slovenske Konjice, 2007).

Slika 3: Mesto Slovenske Konjice, 2007.

2.3.2 Geografski položaj občine Slovenske Konjice

Na območje občine segata dve naravni enoti: Konjiški gora in Dravinjska dolina. Jugozahodno od Slovenskih Konjic se dviga Konjiška gora, ki je del Karavank. Te potekajo ob južnem robu Pohorja od Pece in Uršlje gore preko Vitanjskih Karavank do Boča in Donačke gore. Greben je naravna pregrada med Dravinjsko dolino na vzhodu ter Celjsko kotlino na zahodu in je hkrati tudi razvodje med rekama Dravo in Savo. Podolgovato, iz karbonatnih kamnin grajeno sleme, se razteza v smeri SZ-JV in se proti vzhodu znižuje. Pobočja so zelo strma, južna pobočja pa počasneje prehajajo v gričevnat svet.

Na prehodu iz Zreškega podolja je Dravinja ustvarila obsežen vršaj, na katerem je nastalo naselje Slovenske Konjice. Glavni vodotok na tem območju je reka Dravinja, njena večja pritoka pa sta Oplotnica in Žičnica. Dravinja je regulirana vse od Slovenskih Konjic do Loč. Močvirne travnike ob reki so v preteklosti meliorirali in danes so tu večinoma intenzivno obdelana kmetijska zemljišča. Pri Ločah se dolina Dravinje močno zoži. Severovzhodno od Slovenskih Konjic, med Škalcami in Tepanjem se blago dviguje vinorodno gričevje. Vzhodno od Loč pa se pričenjajo Dravinjske gorice. Ob reki Dravinji so poplave pogostejše dolvodno od naselja Draža vas pa vse do meje z občino Slovenska

Bistrica. Poplavljenе so kmetijske površine, poleg tega pa poplave ogrožajo tudi del naselja Loče in Zbelovo. Oplotnica občasnо poplavlja kmetijska zemljišča vzhodno od naselja Tepanje. Struga Dravinje je regulirana le skozi mesto Slovenske Konjice. Za izboljšanje protipoplavne varnosti je predvidena izgradnja dveh protipoplavnih akumulacij v Perovcu pri Tepanju in ob meji z občino Slovenske Konjice.

Skozi Slovenske Konjice poteka regionalna cesta, ki povezuje Celje in Maribor, vzhodno od mesta, v njegovi neposredni bližini, pa je avtocesta Ljubljana-Maribor. Zaradi svoje lege med Celjem in Mariborom, optimalne oddaljenosti od drugih večjih centrov (Ljubljana, Gradec, Zagreb), zaradi tradicije obrti in industrije in nenazadnje zaradi kvalificirane delovne sile, ki je na voljo, so Slovenske Konjice izredno zanimive za podjetnike (Občina Slovenske Konjice, 2007).

2.3.3 Prebivalstvo in poselitev

V 58 naseljih na območju Občine Slovenske Konjice je v letu 2002 prebivalo 13.612 ljudi. Edino mestno naselje je občinsko središče Slovenske Konjice, v katerem prebiva 4.866 prebivalcev. Ostala naselja imajo podeželski značaj, večja med njimi pa je v veliki meri zajela urbanizacija, kar je posledica opuščanja kmetijske dejavnosti in zaposlovanje ljudi v drugih panogah.

Število prebivalcev v občini je stalno v porastu. Od leta 1961 se je število prebivalcev povečalo za 25 %, od leta 1991 pa za 0,5 %. Nekatera naselja so doživela depopulacijo, predvsem tista hribovita in odročna. Na drugi strani pa se je v mestnem naselju Slovenske Konjice število prebivalcev od leta 1961 več kot podvojilo.

Preglednica 1: Število prebivalcev v Občini Slovenske Konjice v obdobju 1961-2002 (Občina Slovenske Konjice, 2007).

Naselje/ leto	1961	1991	2002	Indeks 1991/2002
Slovenske Konjice	11153	13862	13612	98

Preglednica 2: Starostna struktura prebivalcev v občini Slovenske Konjice in Sloveniji v letu 2002 (Popis prebivalstva 2002, 2007).

	Starostne skupine	Skupaj	0-14	16-65	65 in več	Indeks staranja
Slovenske Konjice	število	13.612	2.293	9.653	1.666	72,2
	sestava v %	100,0	16,8	70,9	12,2	
Slovenija	število	1.964.036	300.497	1.374.825	288.713	96,3
	sestava v %	100,0	15,3	70,0	14,7	

Starostna struktura prebivalcev občine Slovenske Konjice je v primerjavi s slovenskim povprečjem ugodnejša, na kar kaže tudi indeks staranja. Ugodne vrednosti indeksa so okoli vrednosti 40, tako da vrednost indeksa za občino kaže na staro demografsko strukturo prebivalstva. Med naselji so velike razlike, starostna struktura je ugodnejša v Slovenskih

Konjicah in večjih naseljih, manj ugodna pa v manjših razloženih naseljih na pobočju Konjiške gore in v Dravinjskih goricah.

V primerjavi s slovenskim povprečjem je izobrazbena struktura prebivalcev nekaj slabša. Največ prebivalcev ima srednješolsko izobrazbo. Višje in visokošolsko izobrazbo ima 8,9 % prebivalcev, slovensko povprečje pa je po podatkih Popisa prebivalstva 2002 že 12,9 % (Občina Slovenske Konjice, 2007).

3 MATERIAL IN METODE DELA

3.1 METODA DELA

Analizirali smo klimatske, talne razmere ter trenutno stanje intenzivnih in kmečkih nasadov v občini Slovenske Konjice. Za klimo smo dobili podatke na internetni strani Agencije Republike Slovenije za okolje, kjer s pomočjo nameščene meteorološke postaje spremljajo klimo v naši občini. Podatke o sestavi tal smo dobili na Centru za pedologijo in varstvu okolja s pomočjo pedološke karte. Za določitev sedanjega stanja smo uporabili podatke iz zadnjega popisa in iz pogovora s sadjarji. Veliko informacij pa smo pridobili s strani KSS Slovenske Konjice.

3.1.1 Opis konjiškega kmetijstva

Opisali smo stanje konjiškega kmetijstva. Koliko zemljišč je v uporabi za kmetijske namene, kaj se na njih pridelava, katere panoge prevladujejo v konjiškem kmetijstvu in nenazadnje velikost kmetij, socio-ekonomski tip kmetij, starost in izobrazba gospodarja.

3.1.2 Opis sadjarjev in drevesničarja

Popis sadjarjev smo opravili januarja 2007 tako, da smo sadjarja ustno povprašali o sadjarski kmetiji. Pri popisu smo jih povprašali o velikosti nasada, katere sadne vrste in sorte imajo. Pozanimali smo se tudi s kakšno mehanizacijo oskrbujejo nasad in kakšna je tehnologija pridelave. Zanimalo nas je, kako naši sadjarji tržijo, kakšne cilje imajo, ali bodo svoje površine mogoče celo širili. Ugotavljali pa smo tudi, izobrazbo sadjarjev, ki pa je danes zelo pomembna.

3.1.3 Priprava anketa

Navade o uporabi sadja smo ugotavljali z anketo (priloga A). V anketi je bilo zastavljenih 5 vprašanj, na katere so odgovarjali potrošniki sadja v naši občini.

Z anketo smo želeli ugotoviti odnos ljudi do sadja. Anketirali smo tako ljudi na kmetijah, kot tiste, ki so samo potrošniki. Izvedeti smo želeli kakšen stik imajo s sadjem. Kdaj zaužijejo največ sadja, ob katerem obroku, kje ga kupujejo, ali neposredno pri pridelovalcu, trgovcu ali ga celo pridelajo doma. Tiste, ki imajo sadje doma, smo povprašali katero sadno vrsto imajo in če bi želeli pridelati doma še več sadja. Povprašali smo jih tudi po številu članov družine. Z anketo smo hoteli ugotoviti, koliko sadja se poje, kje se kupi in koliko se ga pridelava doma. Anketiranih je bil 24 oseb iz občine Slovenske Konjice.

3.1.4 Izvedba ankete

Anketne liste smo raznosili po gospodinjstvih v mesecu januarju 2007. Vsi so odzvali prošnji in rešene ankete vrnili.

3.2 OBMOČJE OPAZOVANJA

Občina Slovenske Konjice obsega 98 km² veliko območje v Dravinjski dolini. Del je hribovito - gričevnato območje. Ob reki Dravinji in njenih večjih pritokih se nahajajo kompleksi najboljših ravninskih kmetijskih zemljišč, Tu so se skozi čas izoblikovale tudi večje ravninske kmetije, ki se ukvarjajo pretežno z živinorejo. 727 kmetij obdeluje 3.619 ha vseh kmetijskih zemljišč v občini. Prisotne so vse panoge, živinoreja, poljedelstvo, sadjarstvo, vinogradništvo. Medtem ko manjše kmetije opuščajo dejavnost, se večje še povečujejo in specializirajo. Občina je tudi zelo dobro prometno povezana, saj skozi njo poteka avtocesta Ljubljana - Maribor. Čuti se tudi vpliv priseljevanja, saj je možnost hitrega dostopa do večjih krajev. Veliko se dela tudi na razvoju turizma, blizu pa sta tudi Rogla in Terme Zreče. Te dejavnike bi morali kmetje še bolj izkoristiti za trženje izdelkov.

3.2.1 Iskanje primernih sadjarskih leg

Na terenu smo pregledali kmetijska zemljišča v občini Slovenske Konjice. Upoštevali smo ekspozicijo terena, naklon terena, talne razmere, dvignjenost leg nad dolino in odtok hladnega zraka. Z združitvijo teh podatkov smo dobili zemljišča, na katerih je možno uspešno sadjariti. Nekaj je tudi leg, ki so bile v preteklosti že zasajene in so na njih uspešno sadjarili, a so jih zaradi slabega gospodarskega stanja opustili oz. povečini spremenili v njive in vinograde. To so nasadi bivše zadruge.

3.3 VIRI PODATKOV

Podatke o tleh smo dobili iz pedološke karte Slovenskih Konjic, podatke o klimatskih razmerah smo dobili na Kmetijsko gozdarskem zavodu in na internetni strani Agencije Republike Slovenije za okolje. Podatke o trenutnem stanju kmetijstva pa na internetni strani Statističnega urada Republike Slovenije.

4 REZULTATI

4.1 KMETIJSTVO V OBČINI SLOVENSKE KONJICE

Pomen kmetijstva se je z industrializacijo po 2. svetovni vojni stalno zmanjševal. Prav tako se je zmanjševal delež kmečkega prebivalstva, ki ga je danes po ocenah okoli 8 %, kar je več od slovenskega povprečja. Na območju občine je po podatkih iz popisa kmetijstva iz leta 2000 227 kmečkih gospodarstev, med katerimi prevladujejo tista, ki imajo v lasti med 5 in 10 ha kmetijski zemljišč, kar spada v neko slovensko povprečje.

Od skoraj 98 km², kolikor meri območje občine Slovenske Konjice, jih je 43,4 % poraslih z gozdom, 35,5 % je kmetijskih zemljišč najboljše kakovosti (1. in 2. kategorija), nadaljnjih 11,9 % površin spada med kmetijska zemljišča ostalih kategorij, 9,4 % zemljišč pa je pozidanih.

Na kmetijah prevladuje usmerjenost v tržno živinorejo, predvsem mesno in mlečno, saj so v bližini večji odjemalci (živilsko predelovalna industrija) – za meso Celjske mesnine, za mleko mlekarna Arja vas. V višjih predelih, kjer je več pašnih površin, prevladuje prosta reja, v Dravinjski dolini pa je značilen hlevski tip reje. Živinoreji je podrejena tudi poljedelska pridelava, saj na njivah prevladujejo krmne rastline. Teh je okoli 527 ha, od tega največ silažne koruze, nekje 469 ha. Žita za predelavo je okoli 397 ha. Del poljedelstva pa je bolj samooskrbno naravnano, torej kmetje pridelujejo živila za lastne potrebe (npr, 38 ha krompirja, 1,5 ha oljnih buč in podobno).

Na prisojnih pobočjih Dravinjskih goric, ki se dvigajo na severu od Slovenskih Konjic in na vzhodnem delu občine, so ugodni naravni pogoji za rast trte in sadnih dreves. Za vinogradništvo je značilna velika razdrobljenost vinogradov. Večinoma lastnikom vinogradništvo pomeni dopolnilno dejavnost na kmetiji in lahko bi trdili, da skoraj ni kmetije, ki ne bi imela vinograda vsaj za svoje potrebe. Največ površin je zasajenih z belimi žlahtnimi sortami (94,8 ha), sledijo rdeče žlahtne sorte (22,6 ha). V Slovenskih Konjicah je ohranjen kompleks vinogradov na griču Škalce, ki obsega 80 ha in je v upravljanju podjetja Zlati grič, ki je nastal s preoblikovanjem zadruga. Danes se v podjetju ukvarjajo s pridelavo vrhunskih vin (beli in rdeči Konjičan), s sadjarstvom (jabolka), gostinstvom in turizmom. Z namenom promocije vinogradništva in razvoja turistične ponudbe na podeželju se je tudi občina Slovenske Konjice vključila v mrežo vinskih cest, ki povezujejo slovenska vinorodna območja. Konjiško vinogradništvo ima že več kot osemsto letno tradicijo, ki je potrjena v pisnih virih francoskega reda kartuzijanov iz Žičke kartuzije (že od leta 1164).

Med sadnimi drevesi je največ jablan, ki prevladujejo tako v kmečkih kot tudi intenzivnih sadovnjakih. Imamo kar nekaj uspešnih zasebnih sadjarjev, ki uspešno izkoriščajo ugodne sadjarske lege. Podjetje Zlati grič prideluje namizne sorte jabolka na 27 ha intenzivnih sadovnjakov (Občina Slovenske Konjice, 2007).

Na območju občine je dobro razvito tudi vrtnarstvo (vrtnarski center Polegek), saj mesto Slovenske Konjice veljajo tudi za mesto cvetja. S pridelavo zdravilnih zelišč in njihovo predelavo se ukvarjajo na dvorcu Trebnik v Slovenskih Konjicah, kjer je urejen 2 ha velik zeliščni vrt. Zeliščni vrt je urejen tudi v Žički kartuziji (zeliščarstvo Iršič).

4.1.1 Kmetijstvo v občini Slovenske Konjice v številkah

V občini Slovenske Konjice je skupaj 727 kmetijskih gospodarstev. Največ kmetij, kar 277 ima v lasti 2 - 5 ha, kar kaže na majhnost slovenskih kmetij. To je problem, ki ne nastopa samo v Konjiški občini ampak v celotni državi. Zanimljivo pa ni tudi podatek, da ima 83 kmetij v lasti nad 10 ha, kar kaže, da pa se kljub opuščanju majhnih kmetij na drugi strani ene kmetije večajo in specializirajo. Za majhnost konjiških kmetij je kriva nacionalizacija zemljišč po 2. svetovni vojni in podarjanje zemlje otrokom ob poroki.

Preglednica 3: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi po občinah (Popis kmetijskih..., 2007).

	Velikost kmetije v hektarjih v občini Slovenski Konjice				
	Skupaj	do 2 ha	2 ha - 5 ha	5 ha - 10 ha	nad 10 ha
Število kmetij	727	186	277	181	383

Iz rabe zemljišč je razvidno, da je v konjiškem kmetijstvu najbolj razvita panoga živinoreja, saj je od 3.619 ha vseh kmetijskih zemljišč kar 2474 ha namenjenih travnikom in pašnikom. Je pa kar veliko konjiških kmetij vključenih s svojimi travniki in pašniki v Slovenske okoljske programe (SKOP-programi). Na veliko prisotnost živinoreje pa kaže tudi 469 ha silazne koruze, ki se je do prisotnosti koruznega hrošča sejala kar v monokulturi. Po zadnjem popisu je v konjiški občini 21 ha intenzivnih nasadov in 25 ha kmečki nasadov. Ta podatek po mnenju Kmetijske svetovalne službe ne drži. Po njihovem mnenju je v konjiški občini okrog 80 ha kmečki sadovnjakov, vendar so jih kmetje po zadnjem popisu uvrščali kar med travnike in pašnike.

Preglednica 4: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč v uporabi po občinah (Popis kmetijskih..., 2007).

Vsa zemljišča v uporabi		Vinogradi		Njive in vrtovi	
družinske kmetije	Ha	družinske kmetije	ha	družinske kmetije	ha
727	3.619	465	123	682	976
Kmečki sadovnjaki		Intenzivni sadovnjaki		Travniki in pašniki	
družinske kmetije	ha	družinske kmetije	površina ha	družinske kmetije	Ha
565	25	23	21	690	2.474

350 gospodarjev kmetijskih gospodarstev, kar je skoraj polovica, ima osnovnošolsko izobrazbo in kar 41 gospodarjev ima nepolno izobrazbo, kar je za današnje razmere zaskrbljujoč podatek, ki pa se navezuje tudi na starostno strukturo gospodarjev. Mlajša generacija ima vsaj poklicno ali srednješolsko izobrazbo. Majhno število je gospodarjev z višjo, visoko, univerzitetno ali podiplomsko izobrazbo, samo 18. To stanje se bo z menjavo generacije znatno spremenilo, saj se otroci sedanjih gospodarjev po večini vsi izobražujejo in ni zanemarljivo število naslednikov, ki bo imelo vsaj visokošolsko izobrazbo.

Preglednica 5: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev v občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih... , 2007).

Skupaj gosp.	Brez izobrazbe	Osnovnošolska izobrazba	Poklicna izobrazba	Srednješolska izobrazba	Višja do podiplomska izobrazba
728	41	350	214	105	18

Znanje iz kmetijske stroke si kmetje po večini nabirajo doma na kmetiji od staršev ali z lastnimi izkušnjami. Ker pa to v današnjih časih večkrat ni dovolj, se kar dosti udeležujejo raznih tečajev, ki jih organizira Kmetijska svetovalna služba na katerih predavajo razni strokovnjaki z različnih področjih. Tu lahko trdimo, da se konjiška svetovalna služba zelo trudi in v zimskem času pripravi veliko predavanj in tečajev, na katerih kmetje pridobijo dodatno znanje.

Preglednica 6: Družinske kmetije po poklicni izobrazbi gospodarjev v občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih... , 2007).

Skupaj gosp.	Samo praktične izkušnje	Tečaji iz kmetijstva	Poklicna kmet. izobrazba	Srednješolska do podiplomska izobrazba
728	598	67	43	19

Podatek, da je samo 62 gospodarjev mlajših od 35 let, je zaskrbljujoč. Več kot polovico gospodarjev je starejših od 55 let in takšno je tudi slovensko povprečje. To stanje, bi lahko delno popravili z ukrepi s strani države z zgodnjim upokojevanjem in s sredstvi za mlade gospodarje. Ta neugodna starostna struktura predvsem vpliva na razvoj kmetij. Saj vemo, da so mladi bolj inovativni, bolj prodorni, ambiciozni in da si tudi več upajo, ko gre za večje investicije ali spremembe na kmetiji.

Preglednica 7: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev po občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih... , 2007).

Vsi gospodarji	Pod 35 let	35 – 44 let	45 – 54 let	55 – 64 let	Nad 64 let
728	62	131	188	183	14

Ti podatki nam pokažejo, da je konjiško kmetijstvo izenačeno s slovenskim povprečjem in nič kaj dosti ne odstopa od povprečja. Ogromno se bo še morale narediti na starostni strukturi gospodarjev in izobrazbi, saj bodo le takšne kmetije lahko konkurenčne.

4.1.2 Sadjarstvo v vasi Žiče nekoč

Opisali bomo stanje sadjarstva v moji domači vasi v letih 1936-1938. Kmetje, ki so se poleg živinoreje in ostalih panog ukvarjali tudi s sadjarstvom, so bili (domača imena): Baroneki (naša kmetija), Janži, Podplatani, Repiči, Tomaži, Gosaki, Windisch – Greatzi (graščaki). Vsi ti kmetje so imeli travniške sadovnjake z gosto posajenimi visoko debelnimi drevesi. Jablane so bile naslednjih sort: 'Bobovec', 'Londonski peping', 'Kanadka', 'Krivopecelj', 'Šraukla' ('Pogačar') in 'Mošancelj'.

Sorte hrušk, ki so bile takrat prisotne so: 'Vrbovka', 'Visočka', 'Šentjernejka', 'Salzburgerca', 'Zelenka', 'Tepka', 'Ovsenka', 'Dolgorepka', 'Sršenka', 'Kratkorepka'. Imeli pa so posajene tudi druge sadne vrste: slive, češnje, breskve in orehe. Gosaki so imeli tudi njivo podlag, nekaj so jih imeli zase, ostalo pa so prodajali.

Slika 4: Ostanek kmečkega sadovnjaka.

Kmetje so te nasade zelo skrbno negovali. Redno so jih čistili, obrezovali, ostrgali skorjo, deblo prebelili z apnom. Enkrat letno so jih škropili proti škrlupu. Kadar so močno obrodile, so jim naredili lesene opore, da se veje niso polomile. Če se je katero drevo posušilo, so ga nadomestili z novim. Pod drevjem so kosili travo za krmo živini ali pa so pasli živino.

Jabolka so obirali na voz, ki so ga postlali s slamo, da se je jabolka niso obtokla. Ta lepša so ločili po sortah in jih prodajali v Maribor, kjer jih je neko podjetje odkupovalo. Ostala jabolka so stisnili za jabolčnik, ki je bil glavna pijača na kmetijah, saj so vino prodali. Stisnjene ostanke jabolk so namočili in pridobivali kis. Nekaj so jih uporabili za prehrano ljudi in tudi živali. Sušili so tudi krljce, ki so jih predvsem otroci nosili v šolo za malico.

Iz sliv so kuhali žganje. To je bilo moško delo, ki so ga opravljali pozimi. Pridelki češenj, breskev, orehov pa so služili za prehrano in peko.

V tem času so se kmečki fantje hodili izobraževati na Kmetijsko šolo v Šentjur, ki deluje že od leta 1910. Tam so pridobivali potrebno znanje iz sadjarstva. Takrat je bil poseben poudarek na praktičnem poučevanju. To znanje pa so fantje znali izkoristiti tudi tako, da so hodili obrezovati premožnejšim družinam vrtove pa tudi travniške sadovnjake.

Kadar je bila dobra letina jabolk, je bil to eden glavnih dohodkov na kmetiji in zato ni čudno, da so s takim zanosom negovali te nasade.

4.1.3 Razvoj združnega sadjarstva po letu 1960 v občini Slovenske Konjice

Ko se je začelo zapuščanje travniški sadovnjakov, ker so bili premalo intenzivni, težki za delo, neprimerni za strojno obdelavo in po takratnem mišljenju nezanimivih sort, je z obnovami začela takratna konjiška zadruga. V starejših nasadih so bile zasajene sorte 'Zlati delišes', 'Jonatan' in 'Zlata parmena', v gosto sajenih nasadih pa še 'Idared' in 'Jonagold'. Povprečni pridelki znašajo od 10 do 20 ton na hektar. Leta 1978 je zadruga pridelala 929 ton, v letih od 1974 do 1977 pa skupaj 6.915 ton.

V sadovnjaku na Dobravi je leta 1960 zadruga zgradila sistem z napravami za namakanje in gnojenje, poskrbeli so za varstvo proti pozebi in za škropljenje proti škodljivcem in boleznim na površini 10 hektarov. Načrt za napravo so izdelali sodelavci Kmetijskega inštituta Slovenije v raziskovalne namene. O rezultatih so poročali na mednarodnih kongresih.

Kmetijska zadruga Slovenske Konjice je s prvo obnovo, ki se je lotila leta 1962, zasadila in oskrbovala 146 ha sadovnjakov v palmetni ali piramidasti gojitveni obliki, največ na terasiranih, bolj ali manj strmih legah. Zaradi neugodne lege so nekaj hektarjev opustili in skrčili. Tako je ostalo še 29 ha palmetnih nasadov, 70 ha pa so spremenili v goste nasade. Skupna površina vseh sodobnih sadovnjakov v Slovenskih Konjicah je takrat znašala 98 ha. Leta 1989 so na 45 ha dosegli 42,6 ton/ha (Adamič, 1990).

Preglednica 8: Sestava sadovnjakov KZ Slovenske Konjice v letu 1979.

Kraj	Leto sajenja	Ha	Število sadik/ha	Sistem
Dobrova	1962	22	300-1.000	palmeta na M-podlagah - terase
Pristava	1964	12	450	palmeta na sejancu - terase
Škalce	1962-63	56	300	palmeta, terase
Stranice	1965	12	450	palmeta na sejancu in terase
Konjice	1971-77	44	2.000	stebričasta vzgoja

Po letu 1991 se je Zadruga Slovenske Konjice preoblikovala. Sadjarski in vinogradniški del je prevzelo podjetje Zlati grič, ki pa je površine sadovnjakov dosti zmanjšalo.

4.1.4 Gojenje sadnih podlag v občini Slovenske Konjice

Na kmetiji Zorko Antona imajo površino 30 arov namenjeno pridelavi sadnih podlag. Z vzgojo sejancev se na kmetiji ukvarjajo od leta 1929, z vzgojo podlag M9, MM106, Colt in Kutina MA pa od leta 1972.

Sadne podlage do desetkrat letno škropijo, težave jim povzročajo predvsem uši. Okopavajo jih do 5-6 krat letno, saj ne škropijo proti plevelom. Spomladi rastišče pognojijo s hlevskim gnojem in jih zagrebejo. Letno imajo dva pregleda s strani fitosanitarne inšpekcije (FURS). Po 20. novembru jih začnejo pobirat (rezat). Okulati morajo imeti premer pri koreninskem vratu okoli 7 mm, kopulati pa pri višini 40-45 cm tudi premer 7 mm. S podlag očistijo listje in jih razvrstijo v šope po 50 sadik. Vsakemu šopu je potrebno pripeti rastlinski potni list, iz katerega je razvidno ime in naslov pridelovalca, botanično ime, vrsta podlage, kakovost, starost, količina, serija, datum izdaje, kategorija, pregled s strani FURS-a. Cepiče kupujejo v Sadjarskem centru Gačnik in podjetju Mirosan. Včasih so imeli odkup zagotovljen s strani Kmetijsko gozdarskega zavoda, sedaj imajo svoje kupce, lahko bi rekli iz cele Slovenije, največ pa iz Gorenjske in Primorske.

Slika 5: Nasad sadnih podlag na kmetiji Zorko, 2006.

S to dopolnilno dejavnostjo je začel njihov stari oče, ki je imel za to dejavnost poseben posluh, ogromno pa je sodeloval s strokovnjaki s Kmetijsko gozdarskega zavoda Maribor, posebej z gospodom Lombergarjem. Včasih je bila ta dejavnost zelo donosna, kar danes po pripovedovanju lastnika ne moremo več trditi. Na kmetiji celo razmišljajo o opustitvi te dejavnosti, zaradi prevelike fizične obremenitve in preveliko ročnega dela. S to dejavnostjo se ukvarja tudi njihov sosed Zidanšek, ki ima približno enako površino. Opustitev te dejavnosti bi bila škoda za kraj Škedenj, saj imajo dolgoletno tradicijo na tem območju.

4.1.5 Konjiško sadjarstvo danes

Po podatkih zadnjega popisa naj bi bilo v občini Slovenske Konjice zasajenih okrog 21 ha sadovnjakov v zasebni lasti. Ta podatek smo preverili na terenu in ugotovili, da drži. 27 ha intenzivnih nasadov ima v lasti konjiško podjetje Zlati grič. V Slovenskih Konjicah je zasajenih 48 ha intenzivnih nasadov, kar je zelo malo, glede na število primernih leg in dejstvo, da je imela samo zadruga v letih 1970 okrog 146 ha intenzivnih nasadov. Na 21 ha

sadovnjakov v lasti zasebnih kmetov je zasajenih 47.885 dreves, od tega je rodnih 45.885 dreves. Jablana zasede dobrih 19 ha nasadov zasebni sadovnjakov. Vseh dreves jabolk je 45.905, rodnih pa 44.698 dreves.

565 kmetijskih gospodarstev ima po zadnjem popisu v lasti 24.67 ha visokodebelnih kmečkih sadovnjakov. V teh nasadih je zasajenih 17945 rodnih dreves, od tega 8363 jablan, 1650 hrušk, 878 breskev, 216 marelic, 1201 češenj in 2924 češpelj in sliv. Po predvidevanju KSS Slovenske Konjice in po videnem na terenu je teh nasadov znatno več, lahko bi rekli nekje 80 ha, vendar jih kmetje pri zadnjem popisu niso uvrščali med travniške sadovnjake, ampak med travnike in pašnike. So pa žal ti nasadi po večini slabo vzdrževani in niso ravno v ponos kraju. Visokodebelna drevesa se po večini umikajo s travnikov in pašnikov. Travnike brez drevja je tudi lažje obdelati s sodobno kmetijsko mehanizacijo. Najdemo tudi zelo lepo negovane travniške sadovnjake, ki lepo popestrijo krajino. Se pa travniški sadovnjaki na našem območju ne obnavljajo ali večajo, ohranjajo se obstoječi oz. se celo krčijo.

Preglednica 9: Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja v kmečkih sadovnjakih v občini Slovenske Konjice (Popis kmetijskih..., 2007).

Družinske kmetije	Ha	Skupaj dreves	Število dreves					
			jablane	hruške	slive in češplje	češnje in višnje	marelica	breskev
565	24.67	17945	8363	1650	1060	489	71	66

4.2 ANALIZA KLIMATSKIH RAZMER

4.2.1 Podnebje na konjiškem

Podnebje ali klima je razdeljena med območjem subpanonske in predalpske Slovenije. Razlike med njima so očitne v temperaturah in padavinah. V subpanonski Sloveniji so temperature za nekaj stopinj višje kot v predalpski regiji, na kar kažejo termofilne rastline, kot so trta, hrast..., manj pa je padavin, in to kar za nekaj 100 mm na leto. Le te so obilnejše v topli polovici leta, kar kaže na vpliv celinske ali kontinentalne klime.

Dolgoletno povprečje količine padavin je 1075,8 mm; maksimalno 1390,2 mm, minimalno pa 781,3 mm na leto. Predeli na Konjiški gori prejmejo okoli 200 mm padavin več. Za nekaj 100 mm večja količina je na Pohorju, tudi preko 1600 mm na leto. Z reliefa je razvidno, da Konjiška gora in Pohorje varujeta Dravinjsko dolino pred neposrednimi vremenskimi vplivi, ki prihajajo z zahoda. Zato je dolina Dravinje v nekakšnem zatišju in ima ugoden klimatski položaj. Najbolj namočen mesec v Slovenskih Konjicah je julij s 131,1 mm, najmanj pa februar z 52,1 mm padavin. Ker pa je poleti večje izhlapevanje vlage, imamo občutek obilnejših padavin pozimi.

Preglednica 10: Povprečne mesečne padavine v meteorološki postaji Slovenske Konjice za obdobje 1991-2005 (Slovenske Konjice, 2005).

Mesec	Padavine (mm)
1	37,2
2	37,3
3	56,6
4	76,3
5	82,5
6	112,1
7	116,9
8	118,3
9	122,5
10	124,1
11	90,8
12	64,0

Število oblačnih dni, ko je zakritih 8 desetih neba, je v Slovenskih Konjicah v dolgoletnem povprečju 115,9 (maks. 166 in min. 77); število jasnih dni, ko je nebo zakrito največ do 2 desetih, pa znaša povprečno 65,6 (maks. 104 in min. 33) dni. Za Slovenske Konjice je dolgoletno povprečje snežne odeje 42 dni, maksimalno 82 in minimalno 1 dan. Zanimiv je podatek, ki nam pove, kolikokrat se v ozračju nad Dravinjsko dolino razdivja nevihta z grmenjem. Povprečno se to zgodi 9,1 dan v letu, maksimalno 20 in minimalno 2 dni. Toča in sodra se zgodita 1,1 dan v dolgoletnem povprečju, maksimalno 4 dni, v nekaterih letih pa teh ujm sploh ni. Ugodnost klime je razvidna tudi po številu dni z meglo in meglo z vidnim nebom. V Slovenskih Konjicah je povprečno število dni z meglo 17,0, maksimalno 33 in minimalno 5 dni. Tako majhna količina megle je pogojena z dolinskim reliefom, ker vetrovi z višjih predelov neprestano pihajo in se pri tem adiabatno segrevajo ter preženejo meglo. To dokazuje tudi vetrna roža, ki kaže na pogostost vetra iz določene smeri. V Slovenskih Konjicah piha veter 361,3 dni v letu s povprečno hitrostjo 2,28 m/s ali 8,2 km/h.

Iz zgoraj navedenega je mogoče zaključiti, da so temperature v Slovenskih Konjicah zaradi manjše oblačnosti in manj padavin višje. Dolgoletna povprečna letna temperatura v Slovenskih Konjicah znaša 9,5 °C. To je povprečje odkar se merijo temperature. Maksimalna letna temperatura je znašala v tem obdobju celo 14,5 °C, minimalna pa 5,2 °C. Med enim in drugim letom je več kot devet stopinj razlike. Povprečna mesečna temperatura je bila v juliju 19,1 °C, v januarju pa 1,0 °C. Zelo zanimivi sta tudi maksimalna in minimalna temperatura, ki ju je živo srebro doseglo. V juliju se je povzpelo do absolutne vrednosti 35,9 °C, minimalna temperatura, ki ju je živo srebro doseglo pa je bila v mesecu januarju -22 °C.

Preglednica 11: Povprečne, minimalne in maksimalne mesečne temperature zraka v meteorološki postaji Slovenske Konjice za obdobje 1991-2005 (Slovenske Konjice, 2005).

Leto	Povprečne (°C)	Minimalne (°C)	Maksimalna (°C)
1991	9,2	4,9	14,7
1992	10,8	6,0	16,6
1993	10,0	5,6	15,6
1994	11,3	7,0	17,0
1995	9,9	5,7	15,3
1996	8,9	4,9	13,9
1997	-	-	-
1998	10,3	5,5	16,0
1999	10,4	6,1	15,9
2000	11,5	6,7	17,6
2001	10,6	6,8	16,4
2002	11,3	6,9	16,8
2003	10,7	5,4	17,1
2004	10,0	5,5	15,5
2005	9,7	5,1	15,4

Podnebje v občini Slovenske Konjice je glede temperatur in razporeditve padavin za sadjarstvo in ostalo rastje ugodno. Zaščitena pred neposrednimi vplivi s severa s Pohorjem in zahoda ter juga s Konjiško goro se ponaša z maloštevilnimi dnevi megle. Spuščanje zračnih mas in s tem segrevanje po pobočjih s severa in zahoda ugodno vpliva na mikroklimo kraja. Brezvetrja pa skoraj ni (Ožinger in Pajk, 1996).

Podnebje je eden glavnih dejavnikov v sadjarstvu. Poznavanje vpliva vremenskih in podnebnih razmer na sadjarsko pridelavo nam omogoča optimiziranje pridelave na izbranem območju. Podnebje se spreminja, na kar v veliki meri vpliva človek. Temperature se višajo, več je sušnih obdobj, manjše je število dni s snežno odejo. Povečujejo se neurja s točo, samo na konjiškem je bila v zadnjih šestih letih štirikrat, ki je popolnoma uničila pridelek. Leta 2003 je bila katastrofalna toča, ki je uničila vse kmetijske pridelke v celoti in poškodovala strehe na hišah in avtomobile. Zato na konjiškem postavitev novega nasada brez mreže proti toči ni smiseln, če hočemo zagotoviti konstanten pridelek.

4.3 ANALIZA TAL V OBČINI SLOVENSKE KONJICE

V dolgih milijonih let so reke in potoki odnašali obilico proda, peska, gline in ilovice s pobočij Pohorja ter nasipovali nižje predele pod njim. Tako se je v geološki zgodovini nabralo več sto metrov sedimentev, ki danes kažejo na terciarno starost. Kamninska sestava Dravinjskih gorc nam govori, da je imelo Pohorje poleg silikatnih globočin še obilico drugačnih, tudi karbonatnih morskih sedimentov. Ta mešanica sedimentov sestavlja današnje gričevje pod vznožjem Pohorja in jih poznamo pod imenom Dravinjske gorice (Ožinger in Pajk, 1996).

V osnovi je občina Slovenske Konjice dolina s severnimi in južnimi pobočji. Pobočja razčlenjujejo še manjše dolinice in potoki. Reka Dravinja s svojimi pritoki seka dolino na pol, ob njej se nahajajo najboljša kmetijska zemljišča namenjena živinoreji in poljedelstvu. Pobočja, predvsem južno, pa so posajena z vinsko trto in sadnim drevjem, na severu so predvsem travniki in pašniki, višji predeli so poraščeni z gozdom. Kljub razgibanemu reliefu in strmemu terenu so pobočje povečini še vedno obdelana in poseljena.

Pedološka sestava občine je zelo pestra. Na južnem delu občine, na območju naselja Škalce, ki so celotne posajene z vinsko trto in sadnim drevjem so tla evtrično rjava, na pleistocenskih in pliocenskih sedimentih. Ta tip tal sega vse do naselja Dobrnež. Na območju naselja Preloge so tla evtrično rjava, na mešanih karbonatnih in nekarbonatnih kamninah. V okolici samega mesta so tla evtrično rjava na deluviju. Ob reki Dravinji in njenih pritokih so obrečna tla evtrična, globoka, na ilovnatem aluviju. Na tem območju so tudi najboljše kmetijska zemljišča namenjena predvsem za živinorejo in poljedelstvo, ne pa toliko primerna za sadjarstvo zaradi spomladanske pozebe. Na severu občine, naselja pod Konjiško goro, se povečini nahaja rendzina, na apnencih in dolomitih ali mehkih karbonatnih kameninah, prisotna pa so tudi rjava pokarbonatna tla na apnencu in dolomitu. Ti predeli so porasli z gozdovi, v nižjih predelih so travniki in pašniki, na tem območju je tudi zelo veliko travniških sadovnjakov. Na območju naselja Tepanje je ravninski pevdoglej. Na vzhodu občine je sestava zelo pestra. Prisotna so: obrečna tla, rjava pokarbonatna tla, evtrično rjava tla na različnih podlagah. Na teh območjih so predvsem travniki. Določene površine ob reki Dravinji in potokih so bile hidromeliorirane in so iz zamočvirjenih travnikov dobili kakovostne kmetijske površine. Na območjih, kjer se nahajajo sadovnjaki, prevladujejo evtrično rjava tla na različnih podlagah (Pedološka karta Poljčane, 2007; Pedološka karta Slovenske Konjice, 2007).

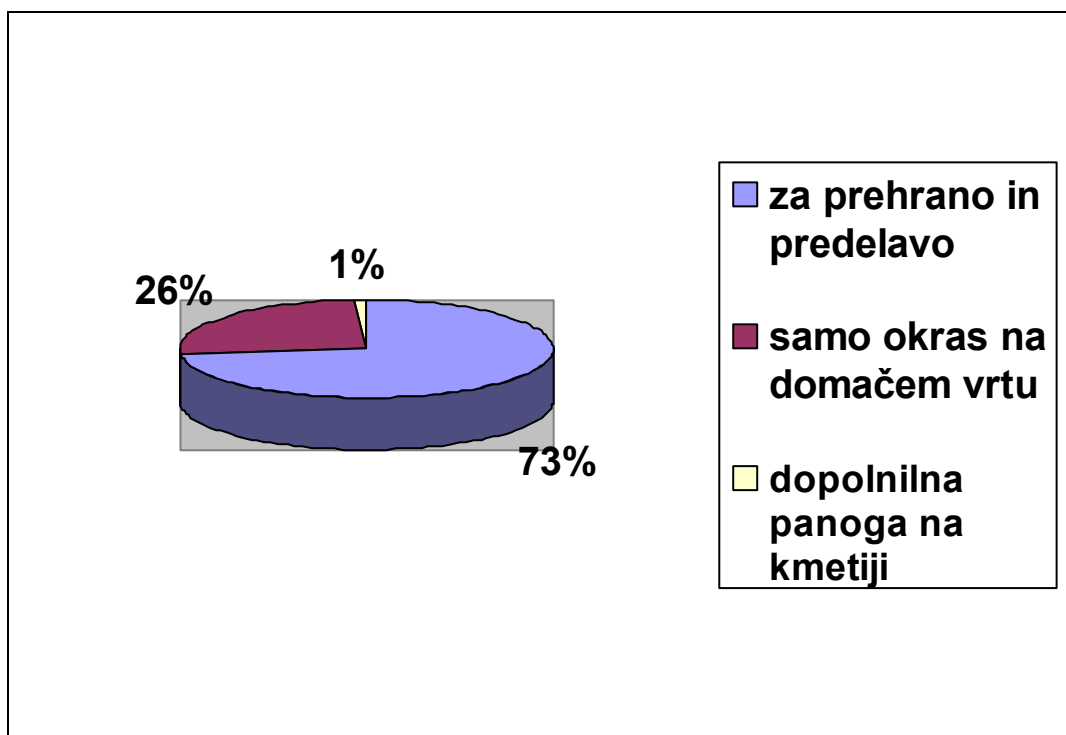
4.4 OCENA STANJA IN PERSPEKTIVE SADJARSTVA V OBČINI SLOVENSKE KONJICE

V občini Slovenske Konjice je okrog 48 ha intenzivnih nasadov. 27 ha ima v lasti podjetje Zlati grič, ostalo zasebni sadjarji. To je precej malo glede nato, da jih je samo Kmetijsko gozdarska zadruga, ki je predhodnica podjetja Zlati grič imela v svojih najboljših letih okrog 1970 kar 146 ha. Možnosti za širjenje so velike, glede na ugodno klimo, relief, pedološko sestavo. Podjetje Zlati grič ima na razpolago še okrog 30 ha zemljišč, ki jih še nameravajo zasaditi, če bodo uspeli na Evropskih razpisih. Možnosti za širitev imajo tudi zasebniki, ampak zaenkrat o tem ne razmišljajo. Površina travniških sadovnjakov je precej večja, kot je navedena v popisu 2000. Obsega nekje 80 ha nasadov. Zelo veliko jih je v slabem stanju in se njihova površina krči. Travniške nasade, bi bilo potrebno lepo urediti, saj zelo popestrijo krajino.

4.4.1 Rezultati ankete

1. Zakaj gojite sadno drevje?

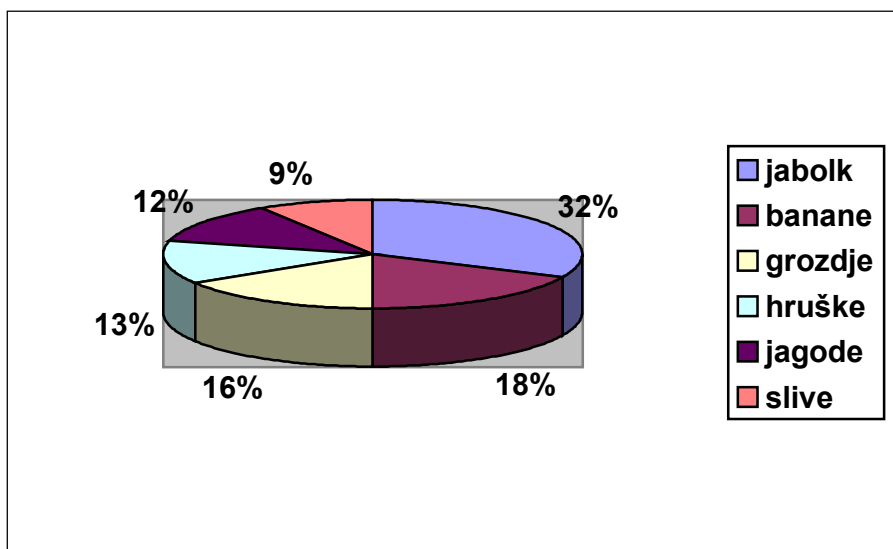
Kar 73 % anketiranih občanov pridelke svojega sadnega drevja uporabi za prehrano in predelavo. 26 % občanov ima sadno drevje samo za okras na domačem vrtu. 1 % anketirancev pa pomeni sadjarstvo dopolnilno dejavnost na kmetiji.

Slika 6: Anketiranci po namenu gojenja sadnega drevja; Slovenske Konjice, 2007.

2. Katero vrsto sadja pojedete največ?

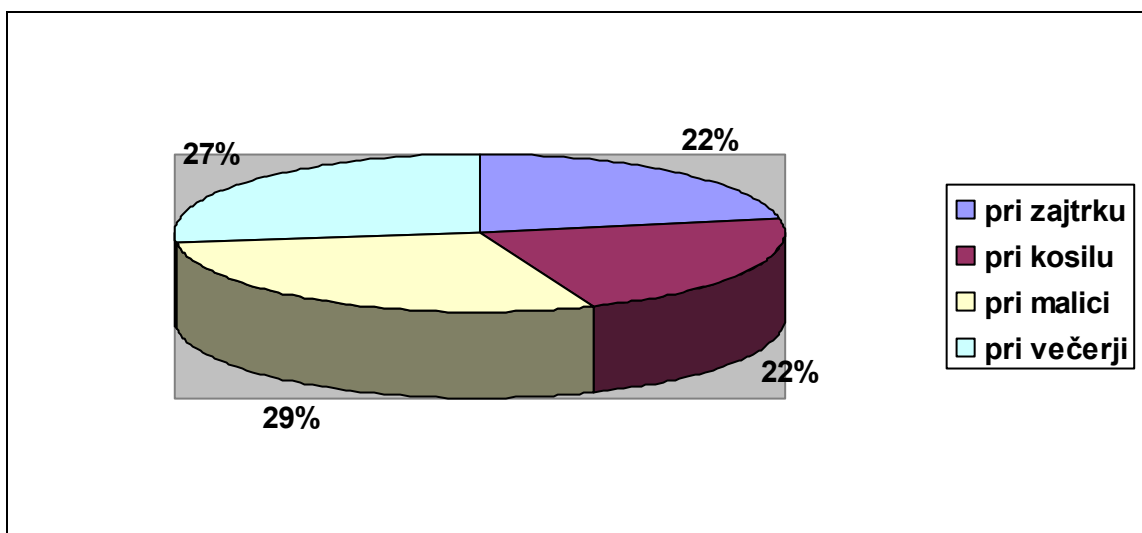
Kar 32 % anketiranih občanov najrajši je jabolka, sledijo banane z 18 %, grozdje s 16 %, hruške s 13 %, jagode z 12 % in slive je najrajši 9 % občanov. Vzpodbuden je podatek, da kar 32 % občanov najrajši seže po jabolkih.

Slika 7: Anketiranci po vrsti sadja, ki ga pojedjo največ; Slovenske Konjice, 2007.

3. Pri katerem obroku pojedete največ sadja?

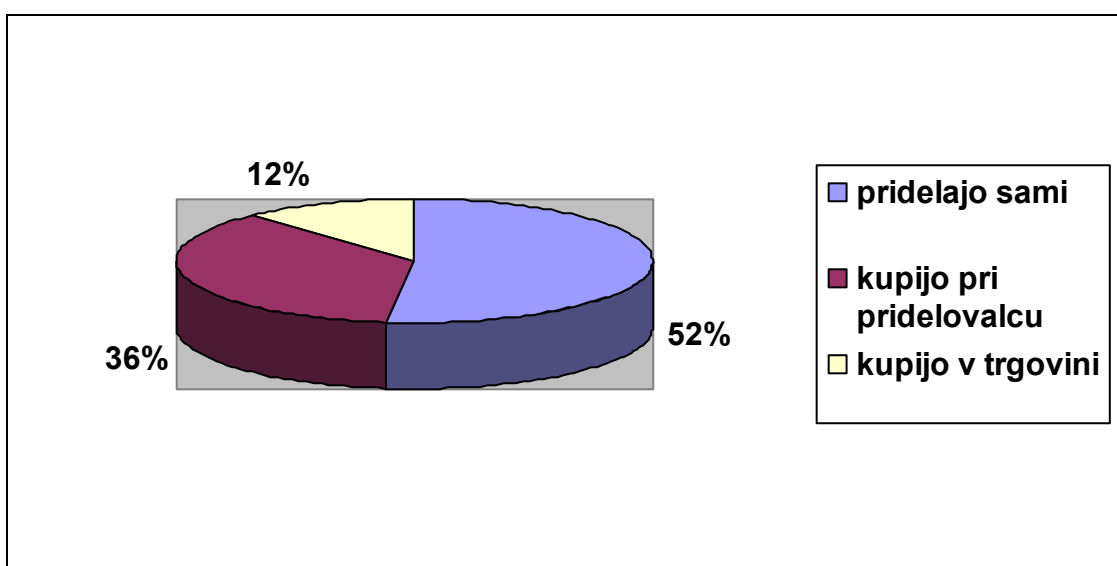
Največ sadja anketirani pojejo pri malici, kar 29 %, po večerji 27 %, 22 % anketiranih sadje je pri zajtrku in prav toliko pri kosilu.

Slika 8: Anketiranci po obrokih, pri katerih pojedjo največ sadja; Slovenske Konjice, 2007.

4. Kje kupujete sadje?

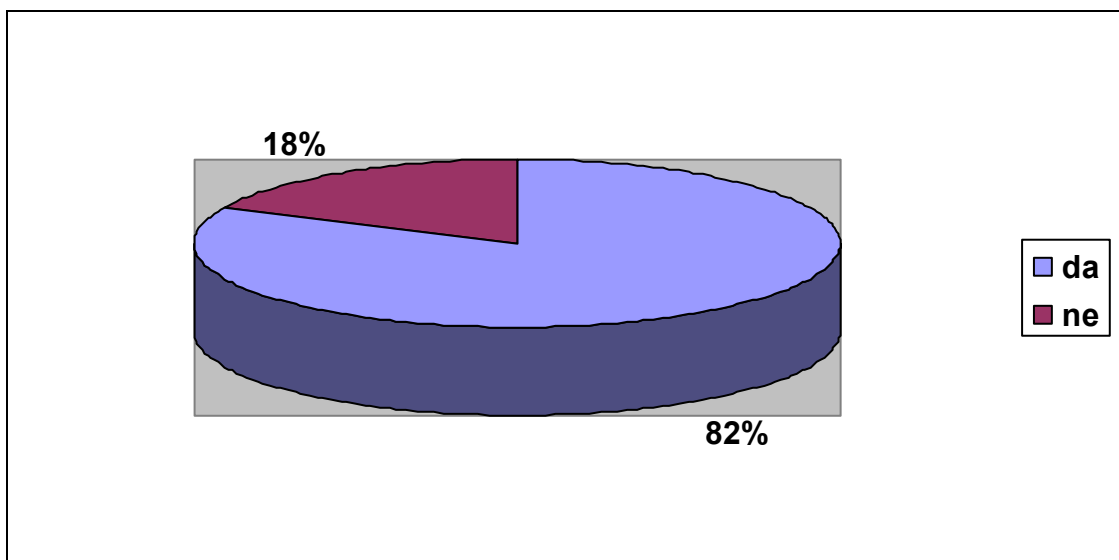
52 % anketiranih prebivalcev sadje pridelajo doma, 36 % prebivalcev ga kupi neposredno pri pridelovalcu in 12 % v trgovini. Razveseljiv je podatek, da kar 36 % anketiranih prebivalcev kupi sadje neposredno pri pridelovalcu.

Slika 9: Anketiranci po kraju nakupovanja sadja; Slovenske Konjice, 2007.

5. Ali bi želeli še več sadja kupiti neposredno pri pridelovalcu?

Kar 82 % občanov je odgovorilo, da želi kupiti sadje neposredno pri pridelovalcu in samo 18 % si tega ne želi.

Slika 10: Anketiranci glede na neposredni nakup sadja pri pridelovalcu; Slovenske Konjice, 2007.

4.4.2 Sadjarji v občini

Podjetje Zlati grič se ukvarja z več dejavnostmi. Na 80 ha imajo posajeno vinsko trto, glavnino belih sort, nekaj pa je tudi rdečih. Na teh površinah pridelujejo vrhunska štajerska vina, za katere na različnih sejmi dobivajo najvišja priznanja. Posebej znana sta beli in rdeči Konjičan. Na 35 ha poljedelskih površin pridelujejo silažno koruzo in žita, pri tej pridelavi si pomagajo s strojnimi uslugami. Pridelek povečini prodajo okoliškim kmetom, ki ga dokupijo za prehrano živalim. Ukvarjajo se tudi z gostinstvom in turizmom. V tej ponudbi imajo restavracijo, v kateri nudijo okusno domačo hrano in svoja priznana vina. V ponudbi so tudi apartmajске sobe. Ne smemo pa pozabiti golf igrišča sredi vinogradov, ki zaradi svoje specifične umeščenosti v sredo vinogradov, postaja vse bolj priljubljen med igralci golfa iz Slovenije in tujine. Imajo tudi trgovino z vinogradniško in kletarsko opremo in ostalimi izdelki za kmetijstvo in vrtičkarje.

Slika 11: Mladi nasad jablan podjetja Zlati Grič, 2006.

Sadjarijo na 27 ha intenzivnih nasadov, ki so razporejeni na 6 lokacijah, skoraj po vsej občini. To je precej malo, če vemo, da je bivša Kmetijska zadruga okrog leta 1970 sadjarila na 146 ha. Na vprašanje zakaj so površine tako zmanjšali, dobimo več odgovorov, nekaj sadovnjakov je bilo starih in izrojenih in jih po krčenju niso več obnavljali, nekaj zemlje so morali z denacionalizacijo vrniti prvotnim lastnikom, kar nekaj leg pa so namenili vinogradom. Veliko zmanjšanje pa je tudi odraz slabega ekonomskega stanja slovenskega sadjarstva. Tako jim trenutna sadjarska pridelava pomeni 10 % delež celotne pridelave.

V nasadih imajo posajene sorte 'Zlati delišes', 'Elstar', 'Jonagold', 'Idared'. Drevesa so cepljena na podlago M9. Gojitvena oblika je ozko vreteno. Razdalja v vrsti - med drevesi je 80 do 130 cm, medvrstna pa 3,20 do 3,50 m. Nasadi so ograjeni z varovalnimi mrežami, ki jih čuvajo pred divjadjo in ostalimi nevarnostmi. V vrstah vzdržujejo herbicidni pas, ki ga opravijo strojno. Medvrstni pas mulčijo 4 do 5 krat letno in s tem vzdržujejo negovano ledino. Glavni tehnolog vinogradniško - sadjarske proizvodnje na Zlatem griču je agronom Dejan Brečko, ki tudi sam sestavlja škropilni načrt. Škropilni načrt sestavlja na podlagi ponudb različnih proizvajalcev škropiv, glede na izkušnje iz preteklih let in razmerjem med ceno in kakovostjo.

Slika 12: Nasad jablan podjetja Zlati grič, 2006.

Nasade obdelujejo s šestimi traktorji NEW HOLLAND, z močjo 75 konjski moči, vendar ti traktorji obdelujejo tudi 80 ha vinogradov in še nekaj malega polj. Povprečno traktor naredi 1200 delovnih ur letno. Vsak traktor ima tudi svoj pršilnik in mulčer. Pršilniki so od proizvajalca Zupan, so 600 litrski in vlečeni. Mulčerje imajo kladivaste in rotacijske, žalskega proizvajalca Tehnos. Od ostale mehanizacije imajo še prikolice, razsipalnice mineralnih gnojil, vrtavkasto brano, predsetvenik, traktorski viličar in specialno mehanizacijo za vinogradništvo.

V nasadih delajo trije delavci redno, ki tudi nasade sami porežejo. Med obiranjem najamejo 30 do 40 dodatnih delavcev. Najamejo jih preko študenta, borze... Je pa najemanje delovne sile kar pereč problem, saj jih vsako leto le s težavo najdejo. Jabolka obirajo v boks palete in jih sortirajo že v samem sadovnjaku. Boks palete s traktorjem in viličarjem odnašajo iz nasada.

Ob normalni letini pridelajo 800 do 900 ton jabolk. Tako njihov cilj kot cilj vsakega sadjarja je pridelati čim več jabolk 1. kakovostnega razreda. 10 do 20 % pridelka prodajo v jeseni, na dvorišču in iztržijo dobro ceno. Manjšo količino, okoli 50 ton izvozijo, ostalo pogodbeno prodajo podjetju Meja Šentjur. Svoje hladilnice nimajo, imajo pa skladišča. Poškodovana jabolka in jabolka slabše kakovosti prodajo najboljšemu kupcu, nekaj pa predelajo. Del jabolk slabše kakovosti dajo stisniti za jabolčni sok, nekaj pa jih zmeljejo in jih namočene pustijo zavret in kasneje skuhamo žganje, ki ga uporabijo za borovničevce.

Podjetje Zlati grič ima še nekje 30 do 40 ha razpoložljivih leg za sadjarske nasade. Ena izmed težav je, da je zemlja povečini v lasti Sklada kmetijskih zemljišč Republike Slovenije, ki pa jo počasi odkupujejo. Njihovi nekateri nasadi so stari, tudi čez petnajst let, in so potrebni obnove. Podjetje ima v načrtu obnovo starih nasadov in tudi zasaditev novih. Ker pa je njihove nasade v zadnjih 6 letih kar 4 krat prizadelo toča, je pri obnovi nujna postavitev mrež proti toči in namakanje. Obnove so v veliki meri odvisne tudi od odobrenih sredstev s strani države za obnove sadovnjakov.

Sadjar **Janez Kuk** ima v lasti sadovnjak v velikosti 5 hektarov. Sadovnjak je izključno posajen z jablanami. Kmetija se ukvarja predvsem s sadjarstvom, nekaj pa imajo tudi vinograda. Drevesa so cepljena na podlago M9, gojitvena oblika je ozko vreteno. V sadovnjaku je pestra paleta različnih sort jablan. Največ je sorte 'Idared' (3638 dreves) in sorte 'Zlati delišes' (2724 dreves). V sadovnjaku so še sorte: 'Jonagold', 'Gloster', 'Melrose', 'Jerseymac', 'Jonatan', 'Gala', 'Mutsu' in 'Braeburn'. Medvrstna razdalja je 3 do 3,5 m, v vrsti pa 1 m do 1,2 m. Mere pri vrstni in medvrstni razdalji so odvisne od sorte. Povečini so nasadi okrog hiše in so ograjeni z mrežo. V sadovnjakih nimajo nameščenih mrež proti toči in namakalnega sistema.

Sadjarijo po smernicah integrirane pridelave in upoštevajo navodila svetovalne službe. Škropilni načrt sestavljajo sami po tehnoloških navodilih in lastnih izkušnjah. V vrsti delajo herbicidni pas, med vrstami pa mulčijo 4 krat do 5 krat letno. Redčijo kemično in mehansko.

Za delo v sadovnjaku uporabljajo sadjarski traktor, znamke NEW HOLLAND in dva manjša poljedelska traktorja. Imajo tudi nošeni pršilnik, škropilnico za herbicidni pas, rotacijski in kladivasti mulčer, traktorski viličar in prikolico. Povečini dela v sadovnjaku opravijo sami s pomočjo sorodnikov, le v času obiranja najamejo manjše število delavcev.

Letno pridelajo 120 ton jabolk. Imajo svojo lastno hladilnico. Nekaj jabolk prodajo na domu skozi vse leto, ostale pogodbeno tržijo vrtcem, trgovski hiši Tuš in podjetju Mirošan iz Petrovč. Zaenkrat o razširitvi ne razmišljajo, ker okrog domačije nimajo več primernih površin, širitev na oddaljene lokacije se jim ne zdi zanimiva in gospodarsko upravičena.

Založnik Andrej ima v lasti 3,4 ha svojega sadovnjaka in 80 arov v najemu. Sadje prideluje po sistemu integrirane pridelave. Kmetija se poleg sadjarstva ukvarja tudi z vinogradništvom. Drevesa so cepljena na podlago M9, gojitvena oblika je ozko vreteno. V njihovem sadovnjaku so sorte: 'Idared', 'Zlati delišes', 'Elstar', 'Gala', 'Jonagold' in 'Granny smith'. Največ je sort 'Idared' s 4000 drevesi, 'Zlati delišes' z 2000 drevesi in 'Elstar' s 1200 drevesi. Medvrstna razdalja je 2,80 do 3,50 m, v vrsti pa 70 do 120 cm odvisno od sorte.. Sadovnjake imajo ograjene z mrežo, nimajo nameščenih mrež proti toči in namakalnega sistema.

Škropilni načrt sestavljajo sami po tehnoloških navodilih, mulčijo 4 krat so 5 krat letno v medvrstnem prostoru. Redčijo kemično, korekcijsko redčenje opravijo mehansko. V vrstah delajo herbicidni pas. Gnojijo z mineralnimi gnojili na podlagi gnojilnega načrta, organska gnojila dobi sadovnjak z mučenjem.

Slika 13: Letalski posnetek sadovnjaka Andreja Založnika; Slovenske Konjice, 2004.

Na kmetiji imajo sadjarski traktor Lamborghini, nošeni pršilnik, škropilnico za herbicidni pas, mulčer, traktorski viličar in prikolico. Povečini vsa dela opravijo sami, le ob obiranju in mehanskem redčenju najamejo nekaj delovne sile.

Pridelajo 30 do 40 ton jabolk po hektarju. 20 % pridelka prodajo doma, ostalo pogodbeno prodajo podjetju Mirošan. Zaradi težav s točo v zadnjih letih na konjiškem razmišljajo o postavitvi mrež za obrambo proti toči.

V Klokočovniku ima **Jurij Brumec** nasad hrušk v izmeri 1,20 ha. Hruške so sorte 'Viljamovka' in 'Koferans'. Drevesa so cepljena na podlagi Kutina MA. Medvrstna razdalja je 2,80 do 3,50 m, v vrsti pa 1 m.

Sadjarijo po sistemu integrirane pridelave. Škropilni načrt sestavijo sami. Medvrstni pas mulčijo v vrstah delajo herbicidni pas.

Za delo uporabljajo sadjarski traktor Same, nošeni pršilnik, škropilnico za herbicidni pas, mulčer, prikolico. Dela opravljajo po večini sami.

Pridelajo okrog 5000 kg hrušk. 3000 kg prodajo, ostalo predelajo na domu v žganje. Kmetija je znana po dobri domači Viljamovki daleč naokrog. Sadjarstvo je kmetiji dopolnilna dejavnost in o razširitvi ne razmišljajo.

Pliberšek Jože iz Spodnjih Grušovij obdeluje nasad jabolk. Nasad je velik 1,70 ha. V njem so sorte jabolk: 'Idared', 'Jonagold', 'Zlati delišes', 'Carjevič' in 'Elstar'. Drevesa so cepljena na podlago M9 in MM106, gojitvena oblika je ozko vreteno. Nimajo mrež za obrambo proti toči in namakalnega sistema.

Sadjarijo po sistemu integrirane pridelave, škropilni načrt sestavijo sami in prav tako vsa dela opravijo sami, razen obiranja. Nekaj sadja prodajo sami, ostalo podjetju Mirošan. Sadjarstvo je dopolnilna dejavnost na kmetiji in o razširitvi ne razmišljajo.

Brglez Emiljan obdeluje sadovnjak v velikosti 1,50 ha. Sorte jabolk so: 'Idared', 'Jonagold', 'Elstar' in 'Zlati delišes'. Drevesa so cepljena na podlago M9, gojitvena oblika je ozko vreteno. Medvrstna razdalja je 3,10 m, v vrsti pa 70 do 120 cm.

Vključeni so v integrirano pridelavo in sadjarijo po njihovih smernicah. Dela povečini opravijo sami, razen obiranja. Pridelek povečini prodajo znanemu kupcu, nekaj pa si obdržijo za samooskrbo. Kmetija je usmerjena v živinorejo, sadjarstvo predstavlja dopolnilno dejavnost. Na kmetiji razmišljajo o opustitvi sadjarjenja, ker jim primanjkuje poljedelskih površin za namene živinoreje, v katero se specializirajo.

Na Dobravi pri Konjicah ima **Marguč Avguštin** sadovnjak jablan v velikosti dobrih 2 ha. Jablane so sorte: 'Idared', 'Jonagold', 'Elstar', 'Zlati delišes', 'Gala' in 'Gloster'. Drevesa so cepljena na podlago M9, gojitvena oblika je ozko vreteno. Dela v sadovnjaku opravijo sami. Za delo uporabljajo sadjarski traktor Landini, pršilnik, mulčer. Skoraj celoten pridelek prodajo znanim kupcem. Na njihovi kmetiji se ukvarjajo z vzrejo prašičev in sadjarstvom.

Cvahte Miro ima na Koblah 95 a sadovnjaka jabolk. Sorte so: 'Idared', 'Jonagold', 'Zlati delišes', 'Breaburn' in 'Gala'. Gojitvena oblika je ozko vreteno, drevesa so cepljena na podlago M9. Medvrstna razdalja je 2,80 do 3,10 m, v vrsti pa od 70 do 100 cm. Pridelek proda znanemu kupcu.

Kejžar Slavko iz sosednje občine Zreče ima v občini Slovenske Konjice nasad hrušk in breskev. Nasad je velik 2,30 ha. Hruške so sorte 'Viljamovka', 'Konferans', 'Krasanka', 'Društvenka' in 'Fetelova'. Drevesa so cepljena na podlago Kutina MA. Medvrstna razdalja je 3,30 m, v vrsti pa 1,30 m. Breskve so naslednjih sort: 'Redhaven', 'Fayette', 'Elegant lady'. Podlaga je sejanec. Medvrstna razdalja je 4 m, v vrsti pa 2 m. Nasad je star 13 let. Pridelek po večini predelajo doma v žganje.

4.4.3 Zemljišča, primerna za gojenje sadja

Možna zemljišča smo določali na podlagi klimatskih in talnih razmer, reliefa in nagiba terena. Najbolj primerna so južna pobočja, kjer se že zdaj nahajajo sadovnjaki. Največ idealnih leg je v bližini obstoječih sadovnjakov, kjer so tudi že preverjene razmere za gojenje sadnega drevja.

Med primerne lege smo uvrstili tudi zemljišča, kjer je že nekoč bilo posajeno sadno drevje in so ga iz različnih vzrokov izkrčili, predvsem zaradi slabega gospodarskega stanja. Na teh zemljiščih pa so nasadi dobro uspevali in ni razloga, zakaj jih ne bi zopet posadili.

V po celotni konjiški občini je ogromno idealnih leg primernih, za sadjarjenje in ni razloga, da jih ne bi izkoristili. V prilogi B so na karti označene obstoječe in možne lege za sadjarjenje v občini Slovenske Konjice.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Sadjarstvo je ena pomembnejših kmetijskih panog v Sloveniji. V Sloveniji so zaradi prepletanja vplivov različnih podnebij edinstvene razmere za pridelavo odličnega sadja. Intenzivni sadovnjaki se usmerjajo v integrirano in ekološko pridelavo sadja, kar je dobro za okolje. V Sloveniji je še 30.000 travniških sadovnjakov, ki nam popestrijo krajino. Slovenija je specifična pokrajina, kjer še vedno spomladi po hribih in gričih cvetijo visokodebelna drevesa in pritegnejo pogled marsikaterega turista ali tujca in že iz tega naslova se jih splača vzdrževati in negovati. Imamo 5200 ha intenzivnih sadovnjakov in tud tukaj še imamo veliko možnosti.

1. Pregled možnosti glede na naravne danosti

Občina Slovenske Konjice je po naravnih danostih zelo primerna za sadjarjenje, kar kaže tudi zgodovina sadjarjenja na konjiškem, saj je samo konjiška zadruga v svojih »zlatih letih« imela posajenih 146 ha nasadov. Primerne so tako talne in klimatske razmere v občini. Imajo še ogromno odličnih nezasajenih leg, ki jih lahko namenimo intenzivnemu sadjarstvu.

Konjiški sadjarji sledijo trendom svetovnega sadjarstva in po tehnologiji skoraj ne zaostajajo. Tak pokazatelj so njihovi vzorno urejeni sadovnjaki. Dva sadjarja, ki se izključno ukvarjata s sadjarstvom, redno obnavljata svoje nasade in jih lepo negujeta. V občini je kar nekaj kmetov, ki jim je sadjarstvo dodatna panoga in jo v takem obsegu želijo ohraniti. Še vedno pa je velik obseg travniških sadovnjakov, ki so posajeni po travnikih in pašnikih. Nekateri kmetje še vedno te sadovnjake lepo negujejo. V jeseni pridelke obirajo in jih predelujejo v žganje, mošt in suho sadje. Veliko dreves pa se umika sodobni mehanizaciji ali pa sama propadejo zaradi slabega vzdrževanja oziroma ne vzdrževanja. Za občino Slovenske Konjice je značilno, da skoraj ni hiše, ki ne bi imela na svojem vrtu posajenega sadnega drevja, ponavadi na šibkih podlagah. Ti vrtičkarji ogromno svojega časa posvečajo negi in vzdrževanju sadnega drevja na vrtu in si s tem pridelajo nekaj sadje za lastne potrebe.

Po zadnjih statističnih podatkih je v Slovenskih Konjicah 3.619 ha vseh kmetijskih zemljišč. 21 ha je sadovnjakov, ki jih imajo v lasti zasebni kmetje, 27 ha intenzivnih sadovnjakov obdeluje podjetje Zlati grič. Skupaj je v konjiški občini 48 ha intenzivnih sadovnjakov. Kmečkih travniških sadovnjakov je po zadnjem popisu 25 ha, vendar jih je dejansko veliko več, ker so jih ljudje ob popisu uvrščali kar med travnike in pašnike. Tako v intenzivnih kot travniških sadovnjakih prevladuje jablana.

2. Pogled na razvoj ob upoštevanju človeškega potenciala

Občina Slovenske Konjice leži ob avtocesti Ljubljana – Maribor, ki nam omogoča hiter dostop do večjih mest, kjer je večja kupna moč. Posledica dobrih povezav je ostajanje mladih v občini. Velik poudarek daje občina na razvoj turizma oziroma na privabljanje turistov v našo občino. V bližini so tudi Terme Zreče in smučišče Rogla, ki že sedaj privabljata ogromno turistov.

Ti podatki so vzpodbudni za sadjarje, saj bi lahko veliko več sadja prodali na domu. Trenutno se glavnina sadja proda trgovskim hišam in sadjarskim podjetjem, s tem pa se iztržijo manjše cene, kot pri prodaji na domu. Veliko premalo sadja se predela na domu, saj predelano sadje pridobi na ceni.

Iz tega je razvidno, da bi morali sadjarji težiti k čim večji prodaji na domu in čim več sadja predelati in ga kot izdelke tržiti turistom in drugim obiskovalcem občine. Ogromno bi se dalo narediti na promociji Konjiškega sadja, saj je proizvedeno po smernicah integrirane pridelave in v dokaj zdravem okolju.

3. Talne in klimatske razmere

Občina Slovenske Konjice ima zasajenih 48 ha intenzivnih nasadov. Ti nasadi so razdrobljeni po celi občini. Skozi občino teče reka Dravinja, ki daje dolini ime Dravinjska dolina. V dnu doline lege niso toliko primerne za sadjarjenje, zaradi spomladanske pozebe. Je pa ogromno optimalnih leg v celotni občini nekoliko dvignjenih od dna doline in s tem obvarovanih spomladanskih pozeb.

Tla so dovolj globoka. Pedološka sestava je zelo pestra, povečini so evtrično rjava tla na različnih podlagah, ob reki in potokih so obrečna tla, prisotni so tudi drugi tipi tal. Kjer so prisotni sadovnjaki, so tla povečini evtrična rjava na različnih podlagah. Sadjarji s samim tipom tal nimajo težav in pravijo, da so primerna za sadjarjenje, seveda ob pravih agrotehničnih ukrepih.

Klima je razdeljena med območjema subpanonske in predalpske Slovenije. Razlike med njima so v temperaturah in padavinah. Dolgoletno povprečje padavin je 1075,8 mm na leto. Najbolj moker mesec v Slovenskih Konjicah je julij s 131,1 mm, najmanj pa februar z 52,1 mm padavin. Dolgoletna povprečna temperatura znaša 9,5 °C. To je povprečna temperatura za obdobje od kar se merijo temperature pa do danes. Toplotni maksimum nastane v mesecu juliju, in sicer 19,1 °C. Temperature in padavine so za sadjarjenje primerne. V zadnjem času dela sadjarjem preglavice toča, saj je v zadnjih šestih letih bila kar štirikrat. Ti podatki so bili merjeni na meteorološki postaji Agencije Republike Slovenije za okolje v Slovenskih Konjicah. V letu 2003 je občina postavila svojo vremensko postajo vrste Adcon A733 v sadovnjaku podjetja Zlati grič, katere podatke spremlja Kmetijsko gozdarski zavod in so dostopni vsem preko interneta. Postaja je opremljena s senzorji za merjenje zraka, relativne zračne vlage, količine padavin ter s senzorjem za merjenje omočenosti listja. Imamo znanje, tradicijo, primerno klimo in tla, še dovolj neizkoriščenih leg - se pravi vse osnovne pogoje za širjenje.

4. Odnos prebivalcev občine Slovenske Konjice do sadnega drevja

Sadno drevje je v občini Slovenske Konjice obdržalo svojo funkcijo in kar 73 % občanov ga uporablja za prehrano in predelavo. 26 % občanov ga ima za okras svojega vrta. 1 % anketiranih pa pomeni dopolnilno dejavnost na kmetiji.

Kar 32 % Konjičanov je najraje jabolka, sledijo jim banane z 18 %, grozdje s 16 %, kar je posledica velike prisotnosti vinogradov v naši občini, hruške s 13 %, jagode z 12 % in slive z 9 %.

Največ sadja se poje pri malici, kar 29 %, saj si občani na delo vzamejo sadje. 27 % sadja se poje pri večerji, pri zajtrku in kosilu pa 22 %. 52 % anketiranih si pridelava sadje doma, 36 % ga kupi neposredno pri pridelovalcu, 12 % pa ga kupuje v trgovini. Zelo vzpodbuden je odstotek anketiranih, ki sadje kupuje neposredno pri pridelovalcu. Kar 82 % bi želelo še več sadja kupiti pri pridelovalcu.

Z anketo smo hoteli predvsem ugotoviti, kakšno sadje jejo občani in na kakšen način pridejo do njega. Podatki so vzpodbudni za pridelovalce, saj si velik odstotek občanov želi kupovati pri njih, ker jim v veliki meri zaupajo.

5.2 SKLEPI

Na podlagi analize naravnih možnosti in rezultatov ankete opravljene med občani smo prišli do naslednjih sklepov.

1. Občina Slovenske Konjice je s svojimi talnimi in klimatskimi razmerami primerna za intenzivno in ekstenzivno pridelavo sadja.
2. V občini Slovenske Konjice je 48 ha intenzivnih sadovnjakov, 27 ha je v lasti podjetja Zlati grič, 21 ha pa je v lasti kmetov. Po zadnjem popisu je 25 ha ekstenzivnih sadovnjakov, vendar jih je v resnici okoli 80 ha, ki pa so jih kmetje uvrščali med travnike in pašnike. To so visokodebelna drevesa, ki popestrijo pokrajino.
3. Z anketo smo ugotovili, da občani pojedjo velik odstotek jabolok in si jih želijo čim več kupiti neposredno pri pridelovalcu, ker mu zaupajo.
4. Velik odstotek občanov si pridelava sadje doma za svoje potrebe in ga nekaj tudi predela.
5. Sadjarstvo ima na tem območju veliko tradicijo, kar kažejo podatki o velikih površinah nasadov v občini v preteklosti. Tudi današnje površine niso zanemarljive, čeprav bi jih lahko bilo še več glede na odličnost lege.
6. Glede na uspešnost sedanjih sadjarjev bi se lahko površine še povečale. Primerne lege so predvsem v bližini sedanjih sadovnjakov in lege, kjer so sadovnjaki nekoč že bili. Po naših ocenah bi lahko zasadili še okrog 120 ha nasadov.
7. Občina Slovenske Konjice ima tudi zelo dobre možnosti trženja pridelanega sadja, predvsem v navezavi s turizmom.
8. Pametno bi bilo ohraniti čim več travniških sadovnjakov, ki ohranjajo kulturno krajino, so domovanje pticam, v njih ohranjamo stare sorte in na naraven način pridelamo zdravo sadje.

6 POVZETEK

Cilj diplomskega dela je bila ugotovitev stanja in možnosti razvoja sadjarstva v občini Slovenske Konjice.

Občina Slovenske Konjice ima primerne klimatske in talne razmere za intenzivno in ekstenzivno predelavo sadja, še zlasti na južnih pobočjih občine. Vseh kmetijskih zemljišč je 3.619 ha, od tega je 48 ha intenzivnih nasadov in po ocenah okrog 80 ha ekstenzivnih.

S sadjarstvom v občini se ukvarja podjetje Zlati grič, ki mu predstavlja 10 % delež v njihovem poslovanju. Izključno s sadjarstvom se ukvarjata dve kmetiji, ki imata po 5 ha sadovnjakov. Ostale kmetije imajo sadjarstvo za dopolnilno dejavnost. Najbolj zastopana sadna vrsta je jablana, sledi ji hruška. V ekstenzivnih nasadih je najbolj zastopana jablana, sledijo ji slive in češplje. Velikih širitev in obnov sadjarji v kratkem ne nameravajo izvesti. Podjetje Zlati grič bi ob pomoči države rad obnovil in razširil nasade.

Z anketo smo ugotovili, da se kar veliko sadja pridela na domu in da občani radi kupujejo sadje neposredno pri pridelovalcu in bi to radi celo počeli v večji meri, kar je vzpodbudno za sadjarje. Najbolj priljubljena sadna vrsta je še vedno jablana.

Konjiški sadjarji veliko sadja prodajo raznim podjetjem in trgovskim hišam. Okoli 20 % ga prodajo na domu. Ta odstotek bi se lahko še povečal, saj je iz ankete razvidno, da si čim več kupcev želi sadje kupiti pri pridelovalcu.

Konjiški sadjarji sledijo sodobnim trendom, se izobražujejo, tako da se za obstanek obstoječih površin ni bati. Želeli pa bi si glede na število primernih leg, da bi se sadjarske lege povečevale in da bi se mogoče pojavil tudi kakšen novi sadjar.

Cilj konjiških sadjarjev mora biti, da bi čim več sadja prodali na domu in s tem vzpostavili neposreden stik s potrošnikom in si zagotovili boljšo ceno. Najti pa se morajo tudi povezave s turizmom, gospodarstvom in ostalimi kmetijskim panogami. Ob posluhu občine bi lahko bili ti cilji uresničljivi.

7 VIRI

1. Adamič F. 1990. Sadje in sadjarstvo v Sloveniji. Ljubljana, Kmečki glas: 273 str.
2. Cunder T. 2001. Opremljenost kmetijskih gospodarstev v Sloveniji z mehanizacijo. V: Trendi v razvoju kmetijske tehnike. Simpozij, Radenci, 14. in 15. jul. 2001. Ljubljana, Društvo kmetijske tehnike Slovenije : 15-27
3. Hrustelj M., Paulin J., Džuban T. 2003. Integrirana predelava sadje. Ljubljana, MKGP, zloženska: 3 str.
4. Lind K., Lafer G., Schloffer K., Innerhofer G., Meister H. 2001. Ekološko sadjarstvo. Ljubljana, Kmečki glas: 314 str.
5. Občina Slovenske Konjice. 2007. Občina Slovenske Konjice. <http://www.slovenskekonjice.si/agenda2020/> (13. 1.2007)
6. Ožinger A., Pajk I. 1996. Konjiško – 850 let pražupnije. Slovenske Konjice, Nadžupnijskih urad Slovenske Konjice: 359 str.
7. Pedološka karta Poljčane – pk 1513. 2007. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo in Center za pedologijo in varstvo okolja, ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
8. Pedološka karta Slovenske Konjice – pk 1442. 2007. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo in Center za pedologijo in varstvo okolja, ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
9. Popis kmetijskih gospodarstev 2000. 2007. Statistični urad Republike Slovenije http://www.stat.si/pub_rr777-02.asp (23. 2. 2007)
10. Popis prebivalstva 2002. 2007. Statistični urad Republike Slovenije. <http://www.stat.si/pxweb/Database/Popis2002/Popis2002.asp> (23. 2. 2007)
11. Potočnik S. 2004. Perspektive pridelovanja jabolk na Goričkem ob vstopu Slovenije v EU. Diplomsko delo. Maribor, FK, Katedra za sadjarstvo: 58 str.
12. Pregledna karta Slovenskih Konjic v M 1 : 60.000. 2007. Slovenske Konjice, Oddelek za okolje in prostor Občine Slovenske Konjice.
13. Slovenske Konjice. 2005. Agencija Republike Slovenije za okolje. <http://www.arso.gov.si/> (23. 2. 2007)
14. Smole J., Maček J. 2004. Razvoj sadjarstva kot panoge skozi čas. V: Slovenski sadjarski kongres mednarodno udeležbo. Zbornik referatov 1. slovenskega sadjarskega kongresa z mednarodno udeležbo, Krško, 24.- 26. Mar. 2004. Hudina M. (ur.). Ljubljana, Strokovno sadjarstvo in društvo Slovenije: 7-29

15. Štampar F. 2004. Razvoj sadjarstva kot panoge skozi čas. V: Slovenski sadjarski kongres mednarodno udeležbo. Zbornik referatov 1. slovenskega sadjarskega kongresa z mednarodno udeležbo, Krško, 24.- 26. Mar. 2004. Hudina M. (ur.). Ljubljana, Strokovno sadjarstvo in društvo Slovenije: 201- 207
16. Štampar F., Lešnik M., Verbič R., Solar A., Koron D., Usenik V., Hudina M., Osterc G. 2005. Sadjarstvo. Ljubljana, Kmečki glas: 416 str.
17. Tojnko S., Berčič S., Stare N. 2004. Travniki nasadi – kam z njimi? SAD, 1: 3-5
18. Tojnko S., Vnuk T. 2004. Razvoj sadjarstva kot panoge skozi čas. V: Slovenski sadjarski kongres mednarodno udeležbo. Zbornik referatov 1. slovenskega sadjarskega kongresa z mednarodno udeležbo, Krško, 24.- 26. Mar. 2004. Hudina M. (ur.). Ljubljana, Strokovno sadjarstvo in društvo Slovenije: 31-35

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Metki HUDINA za nasvete in pomoč pri pisanju diplomskega dela.

Hvala vsem, ki ste me v času študija vzpodbujali.

PRILOGE

Priloga A

Stanje in možnosti razvoja sadjarstva v občini Slovenske Konjice (anketa za občane, 2007)

ANKETA

1. ZA KAJ GOJITE SADNO DREVJE?

- za prehrano in predelavo
- za okras na domačem vrtu
- dopolnilna panoga na kmetiji

2. KATERE VRSTE SADJA POJESTE NAJVEČ?

- jabolko
- hruške
- banane
- grozdje
- slive
- jagode

3. PRI KATEREM OBROKU POJESTE NAJVEČ SADJA?

- zajtrk
- kosilo
- malica
- večerja

4. KJE KUPUJETE SADJE?

- pridelamo ga sami
- neposredno pri pridelovalcu
- v trgovini

5. ALI BI ŽELELI ŠE VEČ SADJA KUPITI NEPOSREDNO PRI PRIDELOVALCU?

- da
- ne

HVALA ZA SODELOVANJE!

Priloga B

Obstoječe in možne sadjarske lege v občini Slovenske Konjice (Pregledna karta..., 2007).

LEGENDA:

Obstoječi sadovnjaki

Možne lege

